

138

WYDAWNICTWO BIURA PATRONATU
DLA SPÓŁEK OSZCZĘDNOŚCI I POŻYCZEK
PRZY WYDZIALE KRAJOWYM WE LWOWIE.

ŚWIADCZENIA WOJENNE

PRZEPISY I PRAKTYKA.

ZESTAWIŁ I WYJAŚNIŁ

DR FRANCISZEK STEFCZYK.

KRAKÓW

DRUKARNIA „GŁOSU NARODU“

Nakładem Krajowego Biura Patronatu dla Oszczędności i Pożyczek

1915.

121

3127408

WYDAWNICTWO BIURA PATRONATU
DLA SPÓŁEK OSZCZĘDNOŚCI I POŻYCZEK
PRZY WYDZIALE KRAJOWYM WE LWOWIE.

ŚWIADCZENIA WOJENNE

PRZEPISY I PRAKTYKA.

ZESTAWIĘ I WYJAŚNIĘ

DR FRANCISZEK STEFCZYK.

~~Advokat krajowy~~
Dr. EMIL MORGENSTERN
Przemyśl, ul. Wodna l. 7.

~~KRAKÓW~~

DRUKARNIA „GŁOSU NARODU“

Nakładem Kraj. Biura Patronatu dla Spółek Oszczędności i Pożyczek

1915.

7783

A-19882

1000171958

BIBLIOTEKA
UMCS
LUBLIN

Prawo 7,9

R 1160/56/6535

TREŚĆ:

	Stronica
Przedmowa	1
WSTĘP.	
1. Co znaczą i na jakich przepisach prawnych opierają się „świadczenia wojenne“?	3
2. Świadczenia a odszkodowania wojenne	5
CZEŚĆ I. Streszczenie przepisów.	
A. Przepisy ogólne.	7
Kiedy mogą być wymagane świadczenia wo- jenne?	7
Na czym rzecz mogą być świadczenia żądane?	7
Ustawowe ograniczenie świadczeń.	7
Jaki jest normalny sposób żądania świadczeń?	8
Wyjątkowy sposób żądania świadczeń (rekwi- zycye).	8
Wynagrodzenie za świadczenia wojenne.	9
Wypłata wynagrodzenia.	9
Zgłoszenie pretensyj	9
Badanie zgłoszonych pretensyj.	10
Rozstrzygnięcie o pretensjach za świadczenia wojenne.	10
Fundusze na wypłatę za świadczenia wojenne.	11
Uwolnienie od stempli i należności.	11
B. Przepisy szczegółowe.	11
1. Świadczenia osobiste.	11
2. Świadczenia rzeczowe	13
a) Konie i podwozy ewidencyjne	14
b) Wozy i konie wynajęte.	17
c) Bydło rzeźne.	19
d) Inne przedmioty ruchome.	20
e) Nieruchomości gruntowe.	21
f) Mosty, drogi, koleje, telegrafy i telefony	22
g) Zakłady przemysłowe.	22
3. Świadczenia gminne.	23
CZEŚĆ II. Praktyka.	25
A. Wypłata wynagrodzenia za świadcze- nia wojenne.	26
1. Wynagrodzenie świadczeń osobistych	26
2. Wypłata wynagrodzeń za świadczenia rze- czowe.	28
a) Wypłaty za ewidencyjne konie i środki transportowe odrazu zakupione.	29

b) Wypłaty za bydło rzeźne dostarczone po- dług planu mobilizacyjnego	30
c) Wypłata wynagrodzenia za różne przed- mioty zarekwirowane a należycie pokwit- owane	33
3. Zgłaszanie i sprawdzanie pretensyj za świad- czenia wojenne nienależycie pokwitowane	33
4. Zakupno wozów i koni oddanych do użytko- wania	36
5. Pośrednictwo „mężów zaufania“ Koła Pol- skiego	37
B. Ochrona przed dalszymi rekwizycjami	40
D. Dodatek. Wzory podań.	
Wzór I. Podanie o wypłatę należności za ewi- dencyjne konie i podwozy	46
Wzór II. Podanie o wypłatę należności za by- dło rzeźne, dostarczone na podstawie pla- nu mobilizacyjnego	48
Wzór III. Podanie do c. k. Starostwa albo do c. k. Namiestnictwa o wypłatę należności za zarekwirowane świadczenia wojenne	49
Wzór IV. Zgłoszenie roszczenia z tytułu świad- czeń wojennych	50
Wzór V. Podanie do c. k. Ministerstwa wojny o wypłatę należności za świadczenia wo- jenne	52
CZĘŚĆ III. Ustawy i rozporządzenia	53
1. <i>Ustawa</i> z 21 grudnia 1912 (Dz. u. p. Nr. 235) o dostarczaniu koni i wozów wraz z roz- porządzeniem Ministerstwa obrony kra- jowej z 30 lipca 1914 (Dz. u. p. Nr. 185) i z 11 lutego 1915 (Dz. u. p. Nr. 72)	53
2. <i>Ustawa</i> z 26 grudnia 1912 (Dz. u. p. Nr. 236) dotycząca świadczeń wojennych wraz z roz- porządzeniem Ministerstwa obrony krajo- wej z 14 listopada 1914 (Dz. u. p. Nr. 326)	70
3. <i>Rozporządzenie cesarskie</i> z 9 stycznia 1915 (Dz. u. p. Nr. 7) dopełniające ustawę z 26 gru- dnia 1912 (Dz. u. p. Nr. 236) o świadcze- niach wojennych wraz z rozporządzeniem wykonawczem Ministerstwa obrony kra- jowej z 10 stycznia 1915 (Dz. u. p. Nr. 9)	107

PRZEDMOWA.

Wydawnictwa tej broszury podjęło się krajowe Biuro Patronatu, ponieważ nikt kompetentniejszy, coby było pożądanem, dotychczas tego nie uczynił, a potrzeba tego wydawnictwa stawała się naglącą. Koniecznem jest najrychlejsze zebranie i objaśnienie wskazówkami praktycznemi ustaw i rozporządzeń, dotyczących świadczeń wojennych, a następnie rozszerzenie jak największe ich znajomości jeszcze wśród trwającej wojny. Ale także po wojnie sprawa będzie aktualna i wydawnictwo na czasie. Zgłaszanie pretensyj z powodu wykonania świadczeń wojennych bez wynagrodzenia lub bez należącego się odszkodowania, albo za niedostatecznem, sprzecznem z przepisami wynagrodzeniem i odszkodowaniem, może mieć miejsce jeszcze i po wojnie przez sześć miesięcy od ogłoszenia, że ustał obowiązek świadczeń wojennych — a załatwianie zgłoszeń i starania o ich korzystne i rychle załatwianie trwać będą jeszcze długi czas potem.

W tym względzie potrzeba będzie dalszych wyjaśnień i wskazówek, które powinny wyjść od osób powołanych w naszym kraju do praktycznego stosowania ustaw o świadczeniach wojennych i wskutek tego mających najwięcej sposobności do zebrania potrzebnych doświadczeń i spostrzeżeń.

Może ta broszura zrobi w tym względzie dobry początek i pobudzi do poprawienia jej braków i do uzupełnienia tem, coby wypadło podać do wiadomości interesowanej ludności.

Cennej pomocy w opracowaniu praktycznych wskazówek, jakie się mieszczą w drugiej części niniejszej broszury, udzielili nam referenci spraw, dotyczących świadczeń wojennych w biurze prezydyalnem c. k. Gal. Kraj. Dyrekcji Skarbu i w biurach c. k. Namiestnictwa w Białej, jakoteż posłowie do Rady państwa: p. Dr Czaykowski i p. Starowiejski, za co im składamy szczerę podziękowanie.

BIURO PATRONATU

dla Spółek oszczędności i pożyczek
przy Wydziale kraj. we Lwowie.

Dyrektor:

Dr Franciszek Stefczyk.

WSTEP.

1. Co znaczą i na jakich przepisach prawnych opierają się „świadczenia wojenne“?

Świadczenia wojenne, zwane także powinnościami wojennymi, są obowiązkiem, nałożonym ustawami państwowymi na ogół obywateli, a zniewalającym ich bądź to do wykonywania różnych usług osobistych, bądź też do oddania w użytkowanie lub na własność rozmaitych rzeczy ruchomych i nieruchomych na rzecz zmobilizowanej siły zbrojnej i zarządu wojennego.

Obowiązek świadczeń wojennych opiera się na następujących ustawach i rozporządzeniach wykonawczych :

1) przede wszystkim na osobnej ustawie z 26 grudnia 1912 (Dz. u. p. Nr. 236) dotyczącej świadczeń wojennych a uzupełnionej

2) rozporządzeniem wykonawczem Ministerstwa obrony krajowej pierwotnie z dnia 25 lipca 1914 (Dz. u. p. Nr. 171), następnie uchylonem i zastąpionem przez rozporządzenie wykonawcze tegoż Ministerstwa z 14 listopada 1912 (Dz. u. p. Nr. 326);

3) na cesarskiem rozporządzeniu z 9 stycznia 1915, (Dz. u. p. Nr. 7), którem wydane zostały postanowienia dopełniające ustawę z 26 grudnia 1912 Dz. u. p. Nr. 236 o świadczeniach wojennych (co do zamiany najmu podwód na ich zakupno), jako też

4) na rozporządzeniu wykonawczem Ministerstwa obrony krajowej z 10 stycznia 1915 Dz. u. p. Nr. 9 do poprzednio wymienionego cesarskiego rozporządzenia ;

5) na ustawie z 21 grudnia 1912 (Dz. u. p. Nr. 235) o dostawianiu koni i wozów, którą uzupełnia rozporządzenie Ministerstwa obrony krajowej z 30 lipca 1914 (Dz. u. p. Nr. 185) z przedłużoną ważnością rozporządzeniem późniejszym z 11 lutego 1915 Dz. u. p. Nr. 72).

Te ustawy i rozporządzenia są w dosłownem brzmieniu przytoczone w trzeciej części niniejszej broszury w ten sposób, że po paragrafie ustawy, wydrukowanym tłustymi literami, następuje rozporządzenie wykonawcze (r. w.) do tego § ustawy, wydrukowane mniejszymi literami.

Przepisy te dotyczą najżywotniejszych interesów całej ludności, więc chodzi o najszerze rozpowszechnienie czyli spopularyzowanie ich znajomości i rozumienia. Aby to ułatwić podajemy te ustawy w swobodnem streszczeniu z pominięciem podrzędnych a podkreśleniem ważniejszych przepisów, przyczem przepisy tej samej sprawy dotyczące są o ile możności łącznie omówione, chociażby należały do różnych ustaw i rozporządzeń. Przytaczane są jednak dokładnie lub w skróceniu odnośniki wskazujące na właściwy § ustawy albo rozporządzenia, aby ułatwić zapoznanie się w danym razie z dosłownem brzmieniem przepisu, o jaki chodzi.

Niemniej ważną od przepisów jest p r a k t y k a, dotycząca świadczeń wojennych. Przepisy bowiem są świeże, w poprzednich wojnach nie były wypróbowane i dopiero obecna wojna wykazuje ich dobre a zwłaszcza złe strony, które praktyka może złagodzić albo zaostrzyć. Praktyczne zaś wykonywanie przepisów największe znalazło zastosowanie w naszym kraju i najbardziej się na nim odbija. Chodzi więc także przynajmniej o praktyczne wskazówki, w jaki sposób dochodzić mają mieszkańcy naszego kraju swoich praw do wynagrodzenia i odszkodowania, jakie im się należą w zamian za świadczenia wojenne. To zadanie ma bodaj w skromnej mierze spełnić II. część broszury, omawiająca praktykę w zakresie świadczeń wojennych.

2. Świadczenia a odszkodowania wojenne.

Odróżnić należy świadczenia wojenne od szkód wojennych, a więc także wynagrodzenie za świadczenia wojenne, od odszkodowania za zniszczenie lub uszkodzenie mienia przez operacye wojenne. Świadczeń wojennych może państwo (rząd, wojskowość) żądać od obywateli na podstawie ustawy, a kto wykonał żądane od niego świadczenie, ma prawo domagać się za nie należącego mu się wynagrodzenia lub odszkodowania podług ustaw już obowiązujących. Nie ma jednak dotychczas żadnej ustawy, któraby przyznawała i zabezpieczała odszkodowanie za szkody zrządzone przez działania (operacye) wojenne, czy to własnego, czy nieprzyjacielskiego wojska. Możemy się atoli spodziewać że taka ustawa zostanie wydana i możemy się tego domagać, aby to się rychło stało tem pewniej i tem usilniej, że mamy parokrotne uroczyste zapewnienia Cesarza, iż szkody wojenne będą krajowi i jego ludności wynagrodzone przez państwo, a kraj do poprzedniego stanu przywrócony. Ale dotychczas nie ma ustawy, któraby to zabezpieczała i regulowała, chociaż są czynione przygotowania — i to bliżej nieznanne — do wydania tego rodzaju ustawy.

Pospolicie nie trudno rozróżnić, czy się ma do czynienia z świadczeniem, czy z szkodą wojenną. Nie ma więc wątpliwości, że np. zarekwirowanie bydła, albo paszy dla wojska własnego, jest świadczeniem wojennem, a zburzenie lub spalenie domu wśród bitwy pociskiem armatnim jest szkodą wojenną.

Nierzadko jednak się zdarza, że zachodzi wątpliwość, czy ma się do czynienia z świadczeniem wojennem, czy z szkodą wojenną, co nie jest obojętnem. W pierwszym bowiem razie już można się domagać wynagrodzenia, czy odszkodowania na podstawie obo-

wiązującego prawa, w drugim zaś razie można się tego tylko spodziewać po wojnie, nie wiadomo w jakich rozmiarach, w jakiej formie i pod jakimi warunkami. Tak np. zburzenie domu, zniszczenie ogrodu rowami, wycięcie drzew i w inny sposób, dokonane przez własne wojska, może być świadczeniem wojennem albo też szkodą wojenną. Nie ma dotychczas ustalonego dokładnie określenia przez żadne rozporządzenie ani przez inne obowiązujące tłumaczenie (interpretowanie) ustawy (np. orzeczenie trybunału administracyjnego), po czem jedno od drugiego można odróżnić. Zwyczajnie w wątpliwych razach uważa się za szkodę wojenną takie zniszczenie, które powstało skutkiem i wśród bezpośrednich działań wojennych. Taka sama jednak szkoda zrzadzona właścicielowi przez przygotowania zawczasu rozważone i zarządzane z góry na wszelki wypadek przed właściwymi na miejscu operacjami wojennymi, stanowi świadczenie wojenne.

Jakkolwiek - bądź należy tego przynajmniej na razie oczekiwać, że w wypadkach wątpliwych tłumaczoną będzie obowiązująca ustawa o świadczeniach na korzyść poszkodowanej ludności kraju, który w tak wielkich rozmiarach i w tak częstych wypadkach doznał nie tylko bezwzględnego stosowania, ale także częstokroć naruszania przepisów ustawowych ze strony organów niedostatecznie poinformowanych. Wojna jest wojną, ale sprawiedliwość, sprawiedliwością. Sprawiedliwości więc dla naszego kraju oczekujemy od władz centralnych, nie mówiąc już o wykonawcach władz krajowych, u których obok sprawiedliwości także życzliwość w stosowaniu ustaw jest obowiązkiem obywatelskim.

CZEŚĆ I.

STRESZCZENIE PRZEPISÓW.

A. Przepisy ogólne.

Kiedy mogą być wymagane świadczenia wojenne ?

Świadczenia wojenne, przewidziane ustawą z 26 grudnia 1912 r. (D. u. p. Nr 236), mogą być wymagane tylko w razie mobilizacji lub uzupełnienia siły zbrojnej do stanu wojennego i to tylko tak długo, dopóki zagraża lub toczy się wojna (§ 1). Czas, kiedy się zaczyna i kiedy ustaje obowiązek świadczeń wojennych, ogłasza publicznie minister obrony krajowej (§ 2).

Na czyją rzecz mogą być świadczenia żądane ?

Świadczeń wojennych można żądać nietylko na rzecz zmobilizowanej siły zbrojnej austriacko-węgierskiej, ale także na rzecz żandarmerji, na rzecz wcielonej do siły zbrojnej straży skarbowej i państwowego personelu lasowego, dalej w interesie cywilnego personelu, towarzyszącego wojsku i jeńców, a wreszcie na rzecz siły zbrojnej sprzymierzonego państwa. (§ 1). W tym ostatnim wypadku i o ile chodzi o straż skarbową, personal lasowy i osoby cywilne, towarzyszące wojsku, może być żądanie wystosowane tylko przez komendy własnej siły zbrojnej lub żandarmerji. (R. w. do § 27).

Ustawowe ograniczenie świadczeń.

Żądać można świadczeń wojennych tylko o tyle, o ile odnośnie potrzeby wojska, nie mogą być sposo-

bami praktykowanemi w pokoju na czas zaspokojone, albo tylko bezporównania znaczniejszym kosztem (§ 1).

Jaki jest normalny sposób żądania świadczeń ?

Zwyczajny, normalny sposób zażądania świadczeń wojennych, ma być następujący :

Minister obrony krajowej ustanawia, w jakim rozmiarze, kiedy i gdzie ma się zażądać świadczeń wojennych i rozdziela je na kraje, Namiestnicwo na powiaty a Starostwo na gminy. Uważać przytem nakazuje ustawa, aby rozdział nastąpił o ile możności równomiernie i z uwzględnieniem warunków bytu jednostek (§ 27 i 28). Żądanie świadczenia wojennego powinno być pisemnie wystosowane i ma wymienić przedmiot i rozmiary świadczenia, miejsce i czas dostawy, oraz imię, nazwisko, stopień i oddział wojskowy żądającego (r. w. do § 27). Poszczególne osoby mogą żądać świadczenia tylko na podstawie pisemnego upoważnienia właściwej komendy. Gmina może przypadające na nią świadczenia wojenne bądź-to rozdzielić do wykonania przez zobowiązanych do tego, bądź-też wykonać je przez użytych do tego przedsiębiorców (§ 29). Wrazie potrzeby mogą władze polityczne albo Zwierzchność gminna zażądać asystencyi wojskowej, aby wymusić należyte wykonanie zażądanego świadczenia. (§ 30). Przeciw żądaniu świadczenia można odwoływać się lub wnosić zażalenia do politycznej władzy, a w ostatniej instancyi do ministra obrony krajowej, ale to nie wstrzymuje wykonania. (§ 31).

Wyjątkowy sposób żądania świadczeń (rekwizycye).

Poza tym normalnym sposobem żądania i rekwirowania świadczeń wojennych mogą komendanci wojskowi w pilnych wypadkach zwracać się bezpośrednio do Starostwa a w nadzwyczajnych razach wprost do gminy z żądaniem zarządzenia, aby wykonane zostały potrzebne świadczenia wojenne. Jedynie w ostatecznej

potrzebie, gdy współdziałanie władzy politycznej ani gminy nie jest możliwe, może komendant wojskowy wymagać nieodzownie koniecznych świadczeń, nawet w razie nieobecności posiadacza i wymusić je w razie oporu od osób do tych świadczeń zobowiązanych, ale o ile możliwości powinien przybrać sobie mężów zaufania (§ 30).

Wynagrodzenie za świadczenia wojenne.

Za świadczenia wojenne należy się odpowiednie wynagrodzenie z wyjątkiem wypadków wyraźnie w ustawie określonych, jako świadczenia bezpłatne. (§ 3).

Wypłata wynagrodzenia.

Wynagrodzenie za wykonane świadczenia i odszkodowanie w razie wyrządzenia szkody ma być o ile możliwości od razu gotówką wypłacane a odbiorca gotówki winien na to dać pisemne pokwitowanie, które o ile możliwości ma także naczelnik gminy podpisać. (§ 32 i r. w. do tego §). Jeżeli bezzwłoczna zapłata była niemożliwą, ma być wykonanie świadczenia pisemnie pokwitowane (§ 32) i to potwierdzenie wydane za pośrednictwem naczelnika gminy, a odpis potwierdzenia przechowany przez rekwirującego (r. w. do § 32). Takie potwierdzenia mają być przedkładane za pośrednictwem gminy Starostwu, które sporządza spis potwierdzeń należycie wystawionych, t. j. zawierających potrzebne daty a w szczególności kwotę należności i przedkłada je wraz ze spisem wprost Ministerstwu wojny do wypłaty, pozostawiając sobie odpis przesłanego spisu potwierdzeń. Ministerstwo zarządza wypłatę przez polityczne władze powiatowe (r. w. do § 32).

Zgłoszenie pretensyi.

Kto nie otrzymał wynagrodzenia za wykonane świadczenie (np. z powodu nienależytego potwierdzenia albo niepokwitowania przez komendanta rekwiru-

jącego oddziału), albo też jest niezadowolony z powodu przyznanego mu wynagrodzenia lub odszkodowania, może swoją pretensją zgłosić zaraz lub najpóźniej w ciągu sześciu miesięcy od dnia, kiedy w myśl ustawowego ogłoszenia wygasł obowiązek świadczeń wojennych (§. 33). Zgłoszenie to należy ustnie lub pisemnie wnieść do właściwej Zwierzchności gminnej, która ma zbadać zgłoszenie, przeprowadzić potrzebne dochodzenie i podania (lub protokoły z ustnych zgłoszeń) przedłożyć jak najrychlej Starostwu. O ile zaniedbano komisijnego lub przez rzeczoznawców ustalenia wynagrodzenia lub odszkodowania, ma się o to Starostwo postarać (rozp. wyk. do § 33).

Badanie zgłoszonych pretensyj.

Tak przygotowane zgłoszenia przedkłada Starostwo do zbadania Komisji powiatowej, która się składa ze starosty albo jego zastępcy, jako przewodniczącego, z dwóch członków Reprezentacji powiatowej, z jednego urzędnika skarbowego, jednego przedstawiciela wojska i protokolisty.

Zbadane przez powiatową Komisję zgłoszenia, przedkłada się do dalszego zbadania Krajowej Komisji, w której skład wchodzi: Namiestnik albo jego zastępca, jako przewodniczący, Marszałek krajowy albo jego zastępca i drugi członek Wydziału krajowego, jeden radca Namiestnictwa, jako referent, przedstawiciel kraj. Dyrekcyi skarbu, jeden przedstawiciel odnośnej terytoryalnej komendy wojskowej wraz z zastępcą korpusej intendantury i jeden protokolista (§ 33).

Rozstrzyganie o pretensjach za świadczenia wojenne.

Z krajowej Komisji przechodzą wreszcie zgłoszenia z protokolarnemi opiniami do Komisji ministerjalnej, która składa się z zastępców ministerstwa wojny, ministerstwa obrony krajowej i ministerstwa skarbu a niekiedy także innych interesowanych mi-

nisterstw i ona dopiero stanowczo rozstrzyga o zgłoszeniu (§. 33).

Fundusze na wypłatę za świadczenia wojenne.

Wynagrodzenia i odszkodowania za świadczenia wojenne i dla pełniących osobiste posługi wojenne, wypłaca się z wspólnego skarbu wojskowego. Zaopatrzenia dla osób pozostałych po zmarłej osobie powołanych do osobistych świadczeń, pokrywa fundusz taks wojskowych. Zasiłki dla niezaopatrzonych rodzin osób, powołanych do osobistych świadczeń, pokrywa się z funduszków państwowych. (§ 34).

Uwolnienie od stempli i należitości.

Wszystkie podania, załączniki, protokoły i dokumenty, dotyczące świadczeń wojennych, są wolne od stempla i innych należitości. (§ 35).

B. Przepisy szczegółowe.

Rozróżnić wypada świadczenia wojenne osobiste i rzeczowe; nadto odrębny charakter mają świadczenia gminne.

1. Świadczenia osobiste.

Do wojennych świadczeń osobistych zalicza się pracę lekarską, weterynarską, inżynierską, pielęgnowanie rannych i chorych, zajęcia w charakterze mechaników, maszynistów, szoferów, kowali, woźniców, poganiaczy bydła, robotników ziemnych i w ogóle dziennych oraz wiele innych rodzajów czynności w miarę potrzeby. Do tych świadczeń wojennych, ale z a w s z e t y l k o p o z a l i n i ą o g n i o w ą, mogą być powoływani wszyscy cywilni, zdadni do pracy mężczyźni z reguły powyżej lat 17 aż do ukończenia 50 roku życia (§ 4 i r. w. do tego §).

Zupełnie uwolnieni są od obowiązku świadczeń osobistych ludzie do tego umysłowo i fizycznie niezdolni, osoby zajęte duszpasterstwem, jako-też urzędnicy państwowi i wogóle publiczni, naczelnicy gmin oraz ci, co mają uprawnienie do zwolnienia od służby w pospolitem ruszeniu.

Natomiast s a m o d z i e l n i r o l n i c y, właściciele przedsiębiorstw fabrycznych i przemysłowych oraz osoby, których nieobecność z powodu szczególnych stosunków zagroziłaby bytowi ich członków rodziny, są wolni od dłuższych czynności p o z a o b r ę b e m s w e j s i e d z i b y (§ 5).

Jeżeli jakieś przedsiębiorstwo przewozowe albo przemyślowe (np. fabryka nafty itp.) objęte zostało w użytkowanie na cele wojenne, wówczas personal tego przedsiębiorstwa jest obowiązany pełnić dalej dotychczasowe obowiązki, o ile kto nie jest w ogóle wolny od obowiązku świadczeń wojennych. (§. 6).

Za osobiste świadczenia wojenne należy się w y n a g r o d z e n i e, które jest uregulowane w rozporządzeniu wykonawczem z 14 listopada 1914 (Dz. u. p. Nr. 326) do § 7 i § 8 ustawy. Wynagrodzenie polega przede wszystkim na d z i e n n e j p ł a c y (dyetach), która dla lekarzy, weterynarzy, inżynierów i osób na równi z nimi postawionych odpowiada płacy urzędników X. rangi najniższej klasy, dla osób pielęgnujących chorych po 8 K dziennie, dla szoferów, maszynistów, kowali, konduktorów, pomocników sanitarnych, przodowników partyi przy pędzeniu bydła po 5 K, dla woźniców, parobków, robotników dziennych po 3 K. Ale zastrzeżonem jest, że wynagrodzenie nie może przekraczać zwykłej normy miejscowej, dopóki dana osoba zajęta jest w swej zwykłej siedzibie. Zresztą zaś władza wojskowa winna ustanawiać wynagrodzenie o ile możliwości w porozumieniu z naczelnikiem gminy lub z polityczną władzą powiatową.

Jeżeli osoba do usług wojennych powołana, otrzymuje w naturze utrzymanie, to się jej za to ma potrącić z wynagrodzenia pieniężnego odpowiednią kwotę według taryfy, ustanowionej w rozporządzeniu wykonawczem do § 22 ustawy.

Wydatki na podróz mają być zwracane powołanemu do osobistych świadczeń podług wojskowych przepisów.

Jeżeli powołany do usług osobistych używa prztem własnych narzędzi, należy mu się za ich zużycie i uszkodzenie odpowiednie odszkodowanie, które ma być wypłacone w dniu uwolnienia.

W razie zasłabnięcia ma powołany do świadczeń osobistych prawo do bezpłatnego leczenia w wojskowym szpitalu i przez ten czas pobiera tylko połowę wynagrodzenia pieniężnego.

Jeżeli powołany do usług wojennych stał się wskutek ich wykonywania niezdatnym do pracy albo poniósł śmierć, należy się jemu, względnie pozostałej rodzinie jego za opatrzenie takie samo, jak nieaktywnym osobom wojskowym. Niezaopatrzonej rodzinie powołanego do świadczeń wojennych należy się to samo wsparcie na utrzymanie, jak rodzinom osób powołanych do służby wojskowej (w myśl osobnej ustawy z 26 grud. 1912 Dz. p. p. Nr. 237 o wsparciach na utrzymanie rodzin osób zmobilizowanych). Rozporządzenie wykonawcze do § 8 ustawy o świadczeniach wojennych określa prztem, które osoby co do zaopatrzeń i wsparć mają być traktowane na równi z gażystami X. rangi, z wojskowymi najniższego stopnia gaży, z plutonowymi, z kaprałami lub z żołnierzami bez szarży.

2. Świadczenia rzeczowe.

Świadczenia rzeczowe polegają na oddaniu przedmiotów ruchomych albo nieruchomych na własność lub do użytkowania administracyi wojskowej w celach wojennych.

Omówimy najważniejsze rodzaje świadczeń rzeczowych.

a) Konie ewidencyjne i środki transportowe odrazu zakupione.

Osobna ustawa z 21 grudnia 1912 (Dz. p. p. Nr. 235) reguluje obowiązek oddania koni i wozów z końmi lub bez koni na własność państwa w celach zmobilizowania siły zbrojnej lub uzupełnienia jej do stanu wojennego. Ustawa ta zarazem zawiera postanowienia o spisie, klasyfikacyi i ewidencyi koni jakoteż o spisach i przeglądach podwód i uprzęży. Podane niżej w nawiasie pochyłym drukiem paragrafy odnoszą się właśnie do tej ustawy.

Wyjęte od obowiązku oddawania na własność państwa są podług tej ustawy konie i środki transportowe:

1) należące do dworu Cesarza i członków domu cesarskiego;

2) służące do osobistego użytku panującego księcia Liechtensteina lub osób korzystających z prawa eksterytoryjalności (posłowie i konsulowie zagraniczni);

3) należące do osób wojskowych w tej ilości, jaką są obowiązani mieć w razie mobilizacyi;

4) potrzebne żandarmeryi dla celów służbowych a poczcie do przewożenia poczty;

5) co najwyżej po 2 konie, a jednym wozie potrzebnych duszpasterzom, lekarzom i weterynarzom do wykonywania zawodowych czynności na wsi;

6) koniecznie potrzebne konie i wozy dla celów policyjnych, sanitarnych (także do czyszczenia ulic, wywozu śmieci i odchodów ludzkich — r. w. do § 13 ust. o świadcz. woj.) i straży pożarnej;

7) hodowlane i gospodarskie konie oraz wozy zakładów hodowlanych dworskich i państwowych, ogiery i klacze stale używane w prywatnych zakładach do ce-

łów hodowlanych jakoteż licencyonowane prywatne ogiery;

8) konie wyścigowe;

9) konie stale w kopalniach pod ziemią zajęte;

10) konie, które w roku powołania nie skończyły 4 lat, klacze żrebne lub z ssąciami żrebiętami do 4 miesięcy oraz konie chore i konie, które z powodu niebezpieczeństwa zawleczenia zarazy nie mogą być wyprawdane ze stajni.

Konie i środki transpotrowe, wyszczególnione w punktach 4) do 10) włącznie, wyjęte są tylko wówczas od obowiązku oddania, jeżeli właściciel uzyskał orzeczenie Starostwa, wydane mu na podstawie dowodów, przedłożonych przy spisie.

Na wezwanie Starostwa, publicznie ogłoszone, ma każdy posiadacz koni podać naczelnikowi gminy ilość i rodzaj posiadanych koni wraz z należącą do nich uprzężą jucznią (§ 4). Gmina zaś jest obowiązana do ułatwiania przygotowawczych czynności do klasyfikacji i poboru koni, do odbioru wozów i w ogóle do współdziałania w urzędowych czynnościach przy wykonywaniu tej ustawy (§ 18).

Z reguły co dwa lata przeprowadza się w każdym powiecie poborowym (sądowym) klasyfikację wszystkich koni; czas i miejsce oznacza i ogłasza Starostwo w porozumieniu z terytoryalną komendą wojskową (§ 4). Komisja klasyfikacyjna składa się ze starosty lub jego zastępcy, jako prezesa, z jednego lub dwóch oficerów, z weterynarza wojskowego albo lekarza cywilnego i z reprezentanta gminy, z której konie zostały przeprowadzone. Prócz tego przydaje się komisji 3 zaprzysiężonych taksatorów a może być obecnych przy klasyfikacji nadto dwóch mężów zaufania (§ 5).

Każdy koń ma być osobno przed komisję przyprawdany, zastępca wojskowości w komisji klasyfikuje, uznając konia za: „całkiem niezdatnego“, „tymczasowo niezdatnego“ lub „zdatnego“. Z pomiędzy zdatnych koni

wybiera zastępcę wojskowości potrzebną ilość koni i dzieli je na takie kategorie, jakie już w ogłoszeniu o klasyfikacji koni ustanowione zostały z podaniem normalnej ceny; ceny te są w każdym razie o 10 proc. wyższe od cen dla odnośnych kategorii remontów. Jeżeli się właściciel konia na tę cenę nie zgadza, to oceniciele oznaczają cenę tak za konia, jak za należące do niego juki. Od takiego sklasyfikowania i otaksowania niema odwołania (§ 6). Na tak wybranego konia wystawia się właścicielowi k a r t ę e w i d e n c y j n ą z podpisem prezesa oraz wojskowego zastępcy Komisji. W tej karcie opisany jest koń i jego juki, o ile zostały przyjęte, wyszczególnioną jest ich wartość, podane jest miejsce oddania i odnośny oddział wojskowy oraz streszczone są obowiązki posiadacza konia ewidencyjnego (§ 7). O sprzedaniu lub nabyciu konia ewidencyjnego, o przeniesieniu do innej gminy, o niezdolności do służby wojskowej lub padnięciu, trzeba naczelnikowi gminy donosić (§ 9).

W celach mobilizacji albo uzupełnienia wojska do stanu wojennego rozdziela się ogólną ilość koni, jaka ma być według postanowienia ministerstwa obrony krajowej w porozumieniu z ministrem wojny dostarczoną, możliwie równomiernie na kraje a w każdym kraju na powiaty poborowe (sądowe, § 3). Dla każdego powiatu poborowego ustanawia się jedno lub więcej miejsc odbioru koni ewidencyjnych, które zaraz po ogłoszeniu powołania koni mają być z uzdą, postronkiem, ewentualnie jukami i paszą w karcie ewidencyjnej wykazanymi, przeprowadzone do miejsca oddania, gdzie je wojskowość odbiera. Posiadacz konia otrzymuje kopię karty ewidencyjnej, zawierającej potwierdzenie odbioru konia oraz kwotę, należącą się za konia, za uprzęż juczną i za przywiezioną paszę. Wypłata należności ma nastąpić bądź natychmiast, bądź w ciągu 6 tygodni przez Poczta Kasa Oszczędności (§ 10).

W razie nieprzyjęcia konia ewidencyjnego należy się zwrot kosztu za powrotny transport (§ 10 u. i § 1 rozp. ministeryjalnego z 30 lipca 1914 Dz. u. p. Nr 185, oraz z 11 lutego 1915 Dz. u. p. Nr. 72).

W podobny sposób postępuje się w razie mobilizacji z poborem środków transportowych, które mają być zaraz po ogłoszeniu wezwania dostawy przyprowadzone do ustanowionych miejsc odbioru wraz z uprzężą dla koni (§ 15 i 16). Odbiór wozów następuje przez Komisję w ten sam sposób utworzoną, jak dla klasyfikacji koni (§ 17). Przed rozpoczęciem czynności ogłasza się normalne ceny za wozy i uprzęż, a jeżeli się na nią właściciel odebranego wozu nie zgadza, ustanawiają cenę taksatorowie. Na przyjęte przez zastępcę wojskowego wozy z uprzężą wydaje się potwierdzenia z wymienieniem należącej się kwoty a wypłata następuje tak, jak za konie ewidencyjne. Przy sprzedaży wozów po demobilizacji należy poprzednich właścicieli przede wszystkim uwzględnić (§ 17).

Kto nie stosuje się do przepisów ustawy, może być przez polityczną władzę powiatową skazany na grzywnę do 200 K, a w razie działania rozmyślnego wbrew ustawie dla udaremnienia poboru, może być ukarany grzywną do 600 K, ewentualnie także aresztem do jednego miesiąca; odwołać się można do politycznej władzy krajowej, a w ostatniej instancji do ministerstwa obrony krajowej (§ 19).

b) Wozy i konie wynajęte.

Niezależnie od wozów i koni pod *a)* wymienionych, które na własność państwa mają być w razie mobilizacji oddawane, nakłada ustawa o świadczeniach wojennych z 26 grudnia 1912 obowiązek na wszystkich właścicieli wozów i koni do ich oddania na użytek zmobilizowanej siły zbrojnej. Jeżeli przytem właściciel jest obowiązany ustawowo do usług wojennych, ma bądź-to sam pełnić czynność woźni-

cy, bądź dostarczyć zastępcy na swoje miejsce, w przeciwnym zaś razie ma gmina dostarczyć woźnicy z pomiędzy osób obowiązanych do świadczeń wojennych (§ 10).

Za użycie dostarczonych wozów i koni należy się właścicielowi wynagrodzenie dzienne, które w rozporządzeniu wykonawczem z dn. 14 listopada 1914 r. (Dz. u. p. Nr. 326) do §. 10. wspomnianej ustawy o świadczeniach ustanowione zostało w następujący sposób:

Za wóz zaprzężony w dwa konie	K. 6
Za wóz zaprzężony w jednego konia	K. 4
Za wóz zaprzężony wołami	K. 5
Za parę koni pociągowych z uprzężą	K. 4
Za zwierzę juczne	K. 2
Za konia pod wierzch	K. 3

Zarząd wojskowy ma przytem dostarczyć paszy dla zwierząt, ponosi koszt utrzymania wozów, uprzęży i siodeł i kucia koni (r. w. do § 10). W razie nadzwyczajnego uszkodzenia lub zniszczenia wozów lub koni bez winy właściciela lub jego woźnicy należy się odszkodowanie; nie uwzględnia się zwyczajnego zużycia (§ 13).

Gdy wojna obecna przedłużała się a wskutek tego narastały potrzeby za użytkowanie zabranych podwódek i wiele z nich zostało zniszczonych, wyszło cesarskie rozporządzenie z dnia 9 stycznia 1915 roku (Dz. ust. p. Nr. 7), które zawiera to jedno postanowienie, że wozy i konie dostarczone w myśl §. 10 i 11 ustawy o świadczeniach wojennych mogą być ostatecznie przez wojsko zatrzymane (nabyte) podług tej wartości, jaką miały w chwili zabrania a w takim razie w tę cenę kupna ma być wliczona należytość za użytkowanie. Rozporządzenie zaś wykonawcze ministerstwa obrony krajowej z dnia 10 stycznia 1915 r. (Dz. u. p. Nr 9) do wspomnianego cesarskiego postanowienia zarządza, że w wypadkach, gdy nie ma wykazów oszacowania podwojki, ani też wartość jej w chwili dostarczenia nie da się ustalić, na-

leży się ułożyć o cenę oddania furmanki (względnie konia). Przy tem jednak nie można przekraczać ceny przeciętnej w sąsiednich gminach przy odbiorze podwódkomisjonalnie ustanowionej.

c) Bydło rzeźne.

Właściciele bydła rzeźnego są obowiązani dostarczyć go zarządowi wojskowemu do oznaczonego miejsca na wezwanie, które może nastąpić za pośrednictwem gminy. Do przetransportowania tego bydła może być także gmina zobowiązana (§. 22).

Przedewszystkiem chodzi tutaj o bydło rogate, przyczem nie ma się dostarczać wołów i krów poniżej 2 lat, a z reguły mają mieć dostarczone sztuki ponad 3 lata. **B e z w a r u n k o w o** uwolnione są od zabrania dobrze wypróbowane matki, buhaje i byki do chowu, świnie należące do stacyj hodowli świń oraz zwierzęta z posuniętą daleko ciężarnością. **W y j ą t k o w o** zaś tylko można brać na rzeź bydło dojne i przeznaczone do chowu a tylko w ostatecznym razie sztuki należące do obór zarodowych, do stowarzyszeń hodowlanych lub zakupione albo premiowane przez państwo albo kraj.

Jeżeli nie ma bydła rogatego, można w jego miejsce za każdą sztukę dostarczyć 10 owiec albo kóz lub 5 świń.

Dostarczenie bydła rzeźnego może być zażądane bądź to zawczasu według planu mobilizacyjnego dla odbioru komisyjnego w oznaczonych miejscach, bądź sposobem doraźnej rekwizycji.

Za dostarczone bydło należy się wynagrodzenie według stwierdzonej żywej wagi, licząc po cenach ustanowionych w załączniku I. do rozporządzenia wykonawczego z 14 listopada 1914 (Dz. u. p. Nr 326), a zatem bydło rogate po 90 K., świnie i cielęta po 120 K., owce i kozy po 60 K. za 100 kg. żywej wagi. Aż do dnia 29 listopada 1914 tj. do dnia ogłosze-

nia co dopiero wspomnianego rozporządzenia, obowiązywały ceny zawarte w cenniku poprzedniego rozporządzenia (z 25 lipca 1914 Dz. u. p. Nr. 171), a mianowicie za bydło rogате po 108 K., za owce 110 K, za świnie 160 K., za kozy 105 K, za cielęta 180 K. za 100 kg. żywej wagi. Ceny podane w rozporz. wykonawczych mają zastosowanie tylko wtenczas, jeżeli nie dało się uzyskać dobrowolnego porozumienia co do niższych cen (r. w. do §. 22).

d) Inne przedmioty ruchome.

Oprócz dotychczas wymienionych przedmiotów (konie, wozy, bydło rzeźne) może wojskowość żądać dostarczenia wielu innych przedmiotów, jak mianowicie:

1. pasza (owies, siano, słoma, otręby, wyka) (§. 23 i r. w. do tego §.);

2. produktów na pożywienie jak pszenica, żyto, jęczmień, kukurudza, ryż, krupy, groch, fasola, jagły, ziemniaki, chleb, różne jarzyny, mięso wyrąbane, towary kolonialne, tłuszcze, wędliny, sery, drzewo, węgiel, nafta, benzyna, oleje, smary, spirytus (cennik ich w załączniku I i II do rozp. wykonawczego z 14 listopada 1914, Dz. u. p. Nr 326.);

3. gotowe pożywienie, którego obowiązane są dostarczyć osoby, prowadzące własne gospodarstwo domowe — a rodzaj i ilość pożywienia dziennego (porcji dziennej) i wynagrodzenie za nie należące się, są ustanowione szczegółowo w rozporz. wykonawczem (do §. 22 ustawy);

4. środki lecznicze, za które, o ile są wzięte z aptek cywilnych, ma się płacić podług taksy dla szpitali i zakładów dobroczynnych (r. w. do §. 24);

5. wozy motorowe (samochody), za których użycie ustanowione jest wynagrodzenie, w rozporz. wykonawczem do §. 11 ustawy oraz statki wodne i powietrzne, których wartość przed objęciem w użytkowanie ma być

w myśl rozp. wykon. do §. 12 ustawy stwierdzoną komisjonalnie w sposób przepisem tym dokładniej wskazany (§. 11 i 12). Do tych środków transportowych ma także zastosowanie przytoczone wyżej rozporządzenie cesarskie z 9 stycznia 1915 (Dz. u. p. Nr. 7) o ich nabytciu na własność zarządu wojskowego.

e) Nieruchomości gruntowe.

Potrzebne grunty w celach budowy fortyfikacji, mostów, dróg, kolei i innych budowli i urządzeń dla poparcia lub zabezpieczenia operacyj wojennych, albo do obozowania wojsk, ustawiania lub ładowania materiałów wojennych i zapasów wszelkiego rodzaju (§ 19 i 21) obowiązany jest każdy właściciel oddać wojskowości do użytkowania za wynagrodzeniem, które się ustanawia komisjonalnie (§. 19). Atoli nieużytki, pastwiska, wolne place, lasy i nieuprawne grunty aż do chwili uprawy mają być bezpłatnie na użytek wojskowości oddane. Za użytkowanie pastwisk należy się tylko zwykła miejscowa opłata pastwiskowa, za spasienie łąk (wyjątkowo uprawionych pól) wartość produktów w porze zbioru podług oszacowania rzeczoznawców (§. 23). Objęcie nieruchomości w użytkowanie, jej stan i wartość a następnie oddanie w tym samym stanie i ocenienie ewentualnej szkody mają być komisjonalnie stwierdzone (§ 19).

Nieruchomość oddana wojskowości w użytkowanie może być także przez wywłaszczenie nabytą (§. 19).

Podobne przepisy, jak co do nieruchomości gruntowej, dotyczą także budynków, które mogą być przytem także zajmowane celem zdemolowania (zburzenia) lub przekształcenia. Przedtem ma być budynek i szkoda zrzadzona przez ewentualne zdemolowanie lub przekształcenie, komisjonalnie oszacowana dla ustalenia odszkodowania, należącego się właścicielowi (§. 20).

Dla celów kwaterunku wojska i zwierząt, należących do miejscowości, mogą być zajęte w budynkach

nietylko te przestrzenie, które na ten cel mogą być używane w czasie pokoju, lecz także inne z wyjątkiem budynków, należących do dworu cesarskiego i członków Domu cesarskiego, do osób używających eksterytorjalności (posłowie i konsulowie zagraniczni), do muzeów, galerij, bibliotek, archiwów i z wyjątkiem przestrzeni w klasztorach żeńskich lub budynków kolei żelaznych, potrzebnych dla ruchu wojskowego (§. 21).

f) Mosty, drogi, koleje, telegrafy i telefony.

Wojskowość może w celach wojennych używać wszelkich, także prywatnych dróg, mostów i budowli komunikacyjnych bez wynagrodzenia. Tylko za używanie prywatnych środków przewozowych, jak promy itp., służących publicznemu — a nietylko prywatnemu — użytkowi, należy się stosowne wynagrodzenie. Szkody w tych środkach przewozowych i prywatnych sztucznych przedmiotach komunikacyjnych, mają być wynagrodzone (§. 15). O szkodzie niewynagrodzonej należy natychmiast donieść politycznej władzy powiatowej, która ma zaraz szkodę ocenić z pomocą rzeczoznawcy, a gdy szkoda przypuszczalnie przekracza 1000 K, także przy udziale zastępcy władzy skarbowej (r. w. do §. 15).

Za używanie kolei żelaznej płaci wojskowość wynagrodzenie według istniejących umów lub podług obowiązujących przepisów, a za używanie telegrafów i telefonów kolejowych i prywatnych płaci się podług taryfy kolei, telefonów i telegrafów państwowych, o ile taryfa prywatna nie jest niższą.

Żadne odszkodowanie nie należy się z reguły za wstrzymanie ruchu jakichkolwiek dróg i innych środków komunikacyjnych (§ 15, 16 i 17).

g) Zakłady przemysłowe.

Dla celów wojennych może władza wojskowa zażądać dalszego prowadzenia zakładu przemysłowego n. p. ra-

fineryi nafty, fabryki wyrobów druczianych i t. p.) przez przedsiębiorcę lub oddania go wraz z personelem w użytkowanie wojskowości. Wytwory swoje ma prowadzony dalej przez przedsiębiorcę zakład zbywać wojskowości po przeciętnych cenach z ostatniego roku, a w razie stwierdzenia znacznych zmian w kosztach produkcji może nastąpić z wojskowością dobrowolne porozumienie, lub oznaczone być mogą ceny na podstawie opinii nieinteresowanych znawców (§. 18 i r. w. do tego §).

Jeżeli nastąpiło zarekwirowanie zakładu do użytku wojskowości, ustala się komisyjnie warunki oddania zakładu, wynagrodzenia za użytkowanie, odszkodowań i zwrotu w sposób dokładnie przepisany w rozp. wykon. do §. 18 ustawy.

3. Świadczenia gminne.

Gminne władze, głównie zaś naczelnik gminy, są obowiązane w rozmaity sposób współdziałać w wykonywaniu świadczeń wojennych przez osoby do tego obowiązane, zwłaszcza zaś w rozkładaniu świadczeń oraz ich odbiorze, egzekwowaniu i dostawieniu, o czem była wyżej mowa przy streszczeniu odnośnych przepisów.

Oprócz tego ciąży na gminie także obowiązek odrębnych świadczeń wojennych, dotyczący pielęgnowania chorych osób i zwierząt oraz przechowywania (magazynowania) rzeczy oddanych jej w tym celu przez wojskowość.

Jeżeli mianowicie zachodzą przeszkody w przewiezieniu chorych osób i chorych lecz wolnych od zarazy zwierząt do zakładów leczniczych wojskowych lub cywilnych, ma się ich pielęgnowaniem zająć gmina. Ona też może być zobowiązana do oddania wojskowości szpitali istniejących albo do urządzenia nowych szpitali koniecznych, utrzymania budynków szpitalnych i ich urządzeń, zaopatrzenia w potrzebne środki żywności, napoje, lekarstwa, opał i światło. Koszta zaopatrzenia i pielęgnacji

gnowania chorych osób i zwierząt zwraca się podług
taryf obowiązujących w czasie pokoju (§ 25).

Za oddane gminie w przechowanie mienie państwowe
nie płaci się żadnego wynagrodzenia, a tylko zwraca się
nieodzowne gotówkowe wydatki. Zresztą zaś ma gmina
prawa i obowiązki depozytariusza. Gdyby zaś oddane
w przechowanie rzeczy narażały gminę na nadmierne
koszta, albo mogły uleść zepsuciu, może polityczna wła-
dza zarządzić ich sprzedaż, a wówczas uzyskaną stąd
gotówkę oddaje się najbliższej władzy wojskowej (§ 26).

CZEŚĆ II.

PRAKTYKA.

W praktyce rzeczywistej wojny napotkało wykonanie przepisów o świadczeniach wojennych w naszym kraju na rozmaite przeszkody i trudności, które w zachodnich krajach państwa mało się dały uczuć. Wojna bowiem rozgrywa się głównie w Galicyi a zmienne losy wojennych operacyj, zajęcie przez nieprzyjaciela, nieraz tylko przemijająco, całego szeregu powiatów, postępowe i wsteczne ruchy wojsk wywołały wielorakie zaburzenia w działalności starostw i urzędów podatkowych, zmianę siedziby władz krajowych, zamieszanie w ruchu pocztowym, tułaczkę mas ludności itd. Równocześnie zaś zaszła potrzeba różnych nagłych świadczeń wojskowych, o które się zwracano do tych, co byli w pobliżu, pod ręką.

Dlatego jedynie w samych początkach wojny świadczenia wojenne były w naszym także kraju planowo rozkładane i żądane w sposób, przewidziany w ustawie jako normalny, a tylko wypłata wynagrodzenia za te świadczenia doznawała nadzwyczajnej zwłoki i utrudnienia. Wkrótce wszakże również rozkładanie i żądanie świadczeń wojennych przybrało formy dokuczliwe dla ludności naszego kraju. Mianowicie zaś do r a z n e r e k w i z y c y e, wprost u ludności, dopuszczalne w ustawie tylko jako wyjątek, stały się u nas regułą. Odbywały się one przytem nieraz z pominięciem przepisów, jakie się odnoszą do żądania i wynagradzania takich wyjątkowych świadczeń. Osobliwie

ludność wiejska i malomiejska cierpiała z tego powodu w wieloraki sposób.

Nie zamierzamy tutaj tego szczegółowo rozpatrywać a tylko ograniczymy się do wskazania, jak sobie ma ludność radzić oraz do rozważenia, jak mogą władze praktycznie zabiegać, aby ludzie pociągnięci w naszym kraju do świadczeń wojennych nie byli z pod prawa wyjęci. W ustawach bowiem i rozporządzeniach najwyższych władz mieszczą się także przepisy prawne, wydane zarówno w interesie armii, jak i obowiązanych do świadczeń wojennych. Chodzi więc o to, aby te przepisy były wykonywane i wykorzystane dla złagodzenia ciężaru, jaki na ludność nakładają ustawy o świadczeniach wojennych. To się stać może przez:

1) uzyskiwanie n a j r y c h l e j s z e j wypłaty należących się przepisowo pełnych wynagrodzeń za wykonane świadczenia wojenne ;

2) przez skuteczne zapobieżenie dalszym rekwizycjom w Galicyi.

W tym względzie nie dosyć znać przepisy, trzeba także znaleźć drogę do ich praktycznego przeprowadzenia. To mają na celu następujące wskazówki i wyjaśnienia.

A. Wypłata wynagrodzenia za świadczenia wojenne.

1. Wynagrodzenie świadczeń osobistych.

Wynagrodzenia za osobiste świadczenia osób cywilnych są wypłacane przez te same kasy wojskowe, które wypłacają pobory osób wojskowych w oddziałach lub zakładach wojskowych, do których przydzielone zostały osoby cywilne dla wykonywania poruczonych im świadczeń wojennych. W razie niewypłacenia lub ukrócenia należytości, jest wskazanem przedewszystkiem zwrócić się do przełożonej władzy wojskowej, a ostate-

cznie można zgłosić swą pretensję za pośrednictwem Zwierzchności gminnej do Starostwa, które przekaże je do dalszego załatwienia powiatowej komisji dla świadczeń wojennych. Głównie przytem chodzi o wykazanie, kiedy, gdzie, przy jakim oddziale albo zakładzie i jaką pracę wykonywał pociągnięty do osobistych świadczeń bez otrzymania należącego się wynagrodzenia.

Również co do zasiłków dla niezaopatrzonej rodziny pociągniętego do osobistych usług wojennych stosują się te same przepisy, jak do osób powołanych do służby wojskowej, a zatem ustawa z 26 grudnia 1912 (Dz. u. p. Nr. 237) i rozporządzenie wykonawcze do tej ustawy z 28 grudnia 1912 (Dz. u. p. Nr. 238).

Podanie o to wnosić należy także za pośrednictwem Zwierzchności gminnej do Starostwa na przepisanych drukowanych formularzach zgłoszeń, które otrzymać można w każdym Urzędzie gminnym lub w Starostwie. Formularz ten trzeba podług nagłówek dokładnie wypełnić, a na wypełnionem zgłoszeniu winien Naczelnik gminy stwierdzić datę powołania do usług wojennych, jak również prawdziwość dat, podanych przez stronę w zgłoszeniu oraz okoliczność, czy i w jakiej mierze utrzymanie rodziny było zawisłem od dochodu z pracy powołanego do świadczeń osobistych; tak uzupełnione zgłoszenie ma Zwierzchność gminna przedłożyć Starostwu wraz z odpowiednim wnioskiem.

Starostwo otrzymawszy zgłoszenie, zarządzi w razie potrzeby uzupełniające dochodzenie i odstąpi potem wraz ze swoim wnioskiem sprawę powiatowej Komisji zasiłkowej, która w myśl § 10 ustawy z 26 grudnia 1912 i rozp. wykonawczego do tego § ustawy jest ustanowioną i decyduje stanowczo o przyznaniu lub odmówieniu zasiłku. Od uchwały Komisji zasiłkowej nie ma odwołania. O swem postanowieniu zawiadamia Komisya petenta i jeżeli przyznała zasiłek, przesyła arkusz płatniczy dla osoby upra-

wnionej do pobierania zasiłku. Na podstawie tego arkusza płatniczego następuje wypłata zasiłku w ratach półmiesięcznych z góry, o ile możliwości — lecz niekoniecznie — płatnych 1. i 16 każdego miesiąca we właściwym Urzędzie podatkowym albo (dla zamiejscowych) w innej kasie skarbowej, wymienionej w arkuszu płatniczym.

2. Wypłata wynagrodzeń za świadczenia rzeczowe.

Jeżeli właściciel rzeczy, dostarczonej tytułem świadczenia wojennego, nie otrzymał należącej mu się zapłaty odrazu w gotówce, powinien być otrzymać pisemne pokwitowanie. Chodzi jednak o to, żeby to pokwitowanie było należycie wystawione. Należyte pokwitowanie powinno zawierać wymienienie dostarczonego przedmiotu z podaniem ilości (wagi) i wartości czyli kwoty należności, daty i miejsca odbioru i powinno być dokładnie podpisane przez osobę odbierającą z nazwaniem rekwirującej władzy albo rekwirującego oddziału wojskowego, które przedmiot odbierają. Szczególniej ważnem jest podanie kwoty należności i dokładne podpisanie pokwitowania odbioru.

Na podstawie takich kwitów może być odrazu po ich przedłożeniu właściwej władzy zarządzona wypłata. Zależnie od rodzaju dostarczonego przedmiotu zachodzą pewne różnice w postępowaniu z wypłatą, dlatego poniżej objaśniamy poszczególnie to postępowanie co do głównych rodzajów świadczeń rzeczowych.

Często wszakże zdarzało się wydawanie wadliwych kwitów, bez podania wartości przedmiotu i bez należytego podpisu. Wtenczas nie może nastąpić odrazu zarządzenie wypłaty, lecz musi być zarządzone dochodzenie i sprawdzenie pretensyi zgłoszonej przez osobę, która dostarczyła przedmiotu niezapłaconego i niepokwitowanego należycie. Tu chodzi o to, żeby to dochodzenie i sprawdzenie było jak najbardziej uproszczone, co będzie w dalszym ciągu osobno przedstawione.

a) Wyплаты za ewidencyjne konie i srodki transportowe odrazu zakupione.

Na podstawie planu mobilizacyjnego zostali właściciele ewidencyjnych koni i wozów wezwani w myśl § 10 ustawy z 21 grudnia 1912 (Dz. u. p. Nr 235) do ich dostawienia i oddania na własność państwa. Wynagrodzenie za konie ewidencyjne wyznaczone zostało w trzech klasach po 1050 K, 880 K i 500 K, a za wozy, uprzęż i konie nieewidencyjne według oszacowania rozmaicie. Ponieważ urzędy podatkowe nie mogły wypłacić należności odrazu gotówką, przeto wydawały w zamian za niebieskie kopie kart ewidencyjnych kasowe pokwitowania kwot, przypadających do wypłaty przez Pocztową Kasę Oszczędności. Wykazy dostarczonych koni ewidencyjnych i wozów zostały zgromadzone w c. k. Galic. Krajowej Dyrekcji Skarbu, (obecnie z siedzibą w Białej), która została powołaną do likwidowania i wypłacania przypadających należności; w tym celu utworzone zostało osobne biuro (pod kierownictwem Rady Dworu Dra Skwarczyńskiego).

W zachodniej Galicyi już przeważnie wypłaty zostały uskutecznione a pozostało niewiele jeszcze do wypłacenia. W celu otrzymania wynagrodzenia najlepiej się pisemnie odnieść wprost do c. k. Kraj. Dyrekcji Skarbu w Białej. W podaniu należy wymienić numer oddanego konia ewidencyjnego i Urząd podatkowy, względnie Kasę skarbową, które wystawiły potwierdzenie. Należałoby też ten kwit dołączyć do podania (w liście pieniężnym), ale to nie jest koniecznem, jeżeli właściciel obawia się zagubienia w drodze. Tem baczniej jednak trzeba w podaniu wyłuszczyć wspomniane wyżej szczegóły, dotyczące dostawionego konia lub wozu. Kraj. Dyrekcya skarbu, zbadawszy podanie na podstawie posiadanych wykazów, wydaje asygnatę do wypłaty bądź to przez Pocztową Kasę Oszczędności, bądź zapo-

mocą listów pieniężnych, bądź wreszcie przez Urząd podatkowy.

Nawet w razie nieotrzymania urzędowego potwierdzenia w miejsce złożonej niebieskiej kopii ewidencyjnej może być zarządzoną wypłata należytości. W takim jednak razie należy podać dokładnie, o ile to możliwe, numer ewidencyjny a w każdym razie wskazać, w której miejscowości koń lub wóz zostały dostarczone, tudzież w którym Urzędzie podatkowym, względnie Kasie skarbowej miała być złożoną niebieska karta ewidencyjna, względne poświadczenie odbioru wozu.

Wzór podania (ze zmianami) podany jest w dodatku do tej części broszury (wzór I., str. 46).

Można także osobiście podjąć należytość w Krajowej Dyrekcji Skarbu za udowodnieniem tożsamości osoby, albo upoważnić do tego inną osobę, ale upoważnienie takie musi być legalizowane sądownie lub notaryalnie.

b) Wypłaty za bydło rzeźne, dostarczone podług planu mobilizacyjnego.

Na podstawie planu mobilizacyjnego zarządzony został z początkiem wojny w myśl ustawy z 26 grudnia 1912 (Dz. u. p. Nr 235) w wyznaczonych powiatach najprzód główny (pierwszy) a niekiedy potem drugi pobór bydła rzeźnego, które zobowiązani do tego musieli odstawić do oznaczonych miejsc odbioru i otrzymywali na to zamiast pieniędzy pokwitowania Starostwa z jego pieczęcią i podpisem urzędnika. Bywały też wydawane wspólne dla dostawców z jednej gminy potwierdzenia z poleceniem, aby na tej podstawie Zwierzchność gminna powydawała właścicielom potwierdzenia szczegółowe (imienne).

Należytości za b y d ł o r z e ź n e, dostarczone dla wojska na podstawie planu mobilizacyjnego z powia-

tów, należących do okręgu I. korpusu (w Krakowie), zostały już prawie wszędzie wypłacone przez Starostwa.

Należytości za bydło dostarczone z innych powiatów, położonych w okręgu korpusów X. (Przemyśl) i XI. (Lwów), wypłacają także Starostwa, o ile są czynne, a w zastępstwie Starostw nieczynnych :

1) C. i k. Ministerstwo wojny w Wiedniu.

2) C. k. Namiestnictwo (biuro wypłaty należytości za bydło rzeźne w Białej).

3) C. i k. Intendantura Komendy wojskowej I. korpusu w Morawskiej Ostrawie.

Nadto wypłacają także :

4) C. i k. Intendantura Komendy wojskowej X. korpusu w Pozsony 2 (Preszburg) i

5) C. i k. Intendantura Komendy wojskowej XI. korpusu w Gracu 2 — te obydwie jednak tylko wyłącznie za bydło dostarczone z okręgu własnego korpusu.

Wypłata przez Starostwa następuje zazwyczaj w ten sposób, że Starostwo wyznacza dla dostawców bydła z poszczególnych gmin osobne dni i wzywa ich do zgłoszenia się w Starostwie po odbiór należytości.

Z powiatów zaś, gdzie Starostwa nie są czynne, należy w celu uzyskania wypłaty należytości za bydło rzeźne przesłać do jednej z wymienionych pod 1, 2, 3, względnie pod 4 lub 5) władz, listem pieniężnym, jako przesyłkę wartościową, oryginalne potwierdzenie dostarczenia bydła, wystawione przez właściwe Starostwo wraz z krótkim podaniem, w którym ma być wymieniony dokładny adres petenta. Zalecić przytem wypada sporządzenie dosłownego odpisu kwitu i uwierzytelnienie tego odpisu przez Zwierzchność gminną ; ten odpis należy w rękach swych zatrzymać w miejsce wysłanego kwitu oryginalnego.

Podanie można wystosować podług Wzoru II., podanego na str. 48, atoli treść podania ulegnie zmianie stosownie do okoliczności, wśród jakich kto domaga się wypłaty. Można także osobiście się zgłosić u tych władz

z takim oryginalnem potwierdzeniem. W takim razie musi jednak petent wykazać się dokumentami, stwierdzającymi jego identyczność np. legitymacją z fotografią, kartą myśliwską, paszportem wojskowym i t. p. lub też przedstawić osoby znane władzy, do której się zgłasza o wypłatę, a któreby potwierdziły jego identyczność.

W zasadzie wypłata następuje do rąk dostawcy bydła, wymienionego w potwierdzeniu. Do rąk zaś innej osoby tylko wtedy, gdy ta osoba wykaże się sądownie lub notaryalnie legalizowanem pełnomocnictwem dostawcy bydła, a jeżeli dostawca jest obecnie w czynnej służbie wojskowej, pełnomocnictwem potwierdzonem przez komendanta dotyczącego oddziału wojskowego, uprawniającem ją do podjęcia i pokwitowania przypadającej należności.

Jeżeli kto przedkłada cesyę, to ta musi być także notaryalnie lub sądownie legalizowana.

Wypłata nie natrafia na trudności, jeżeli się przedkłada należyty kwit oryginalny na dostawione bydło, wystawiony przez Starostwo. Zdarza się jednak często, że potwierdzenie odbioru jest w ręku członków rodziny dostawcy bydła, podczas gdy ostawca sam albo służy przy wojsku w nieznanem rodzinie miejscu albo pozostał w terytorjum zajętem czasowo przez nieprzyjaciela albo wogóle zaginął. W takim razie winna osoba, w której posiadaniu jest potwierdzenie dostawy bydła, postarać się u właściwego, ze względu na jej obecne miejsce zamieszkania, Sądu powiatowego o ustanowienie — po myśli rozporządzenia c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z 23 października 1914 ogłoszonego w dz. rozporządzeń ministr. sprawiedliwości Nr. 79 ex 1914 — kuratora i upoważnienie go do podjęcia i pokwitowania należności.

Dostawca nie posiadający potwierdzenia odbioru bydła, wystawionego przez Starostwo, może wnieść do c. k. Namiestnictwa (Biuro wypłaty należności za by-

dło rzeźne) w Białej podanie o stwierdzenie faktu dostawy bydła. W podaniu tem należy przytoczyć wszelkie daty, potrzebne do zbadania faktu dostawy, mianowicie wymienić świadków, przedłożyć poświadczenie naczelnika gminy lub Zwierzchności gminnej i t. p. Namiestnictwo zarządzi zbadanie w drodze urzędowej i jeżeli fakt dostawy, ilość sztuk bydła i jego waga będą dowodnie wykazane, wypłaci dostawcy należność.

Oczywiście dochodzenie takie w obecnych stosunkach wymaga dłuższego czasu.

c) Wypłata wynagrodzenia za różne przedmioty zarekwirowane a należycie pokwitowane.

Bardzo dużo przedmiotów zabrano, jako świadczenia wojenne, w drodze doraźnej rekwizycyi (konie, bydło, zboże, siano, słoma, drzewo itp.). Jeżeli strona ma kwit rekwizycyjny, należycie wystawiony, wypłata należności jest bardzo ułatwiona. Trzeba wnieść podanie z dołączeniem kwitów do Ministerstwa wojny przez Starostwo, o ile idzie o świadczenie z powiatów, gdzie Starostwa są czynne, a w innych wypadkach przez Namiestnictwo w Białej (por. w Dodatku Wzór III str. 49). Na podstawie należycie wystawionych kwitów rekwizycyjnych zarządza Ministerstwo wojny stosowne wypłaty. Dosłowny odpis kwitu należy przed wysłaniem sporządzić, uwierzytelnić przez Zwierzchność gminną i w rękach swoich zatrzymać.

3. Zgłaszanie i sprawdzanie pretensyi za świadczenia wojenne nienależycie pokwitowane.

W wielu wypadkach na dostarczone wojsku, lub przez nie doraźnie zarekwirowane przedmioty tytułem świadczenia wojennego, nie wydano wcale pokwitowań, albo też wydano wadliwe kwity, na podstawie których nie może być zarządzoną wypłata należności. Ustawa o świadczeniach wojennych przepisuje, że pretensye (roszczenia) z powodu takich świadczeń wojennych mają być u Naczelnika gminy pisemnie albo ustnie

zgłaszane i przedkładane Starostwu, które ma te zgłoszenia przygotować powiatowej Komisji dla świadczeń wojennych do zbadania i ocenienia (§. 33 ustawy). Dla kierownictwa sprawami, odnoszącymi się do świadczeń wojennych, utworzone zostało w Namiestnictwie osobne biuro pod nazwą: „Biuro dla świadczeń wojennych“. Dla objaśnienia i ułatwienia należytego zgłoszenia pretensji do wynagrodzenia za świadczenia wojenne, wydało to biuro osobny formularz, podany w Dodatku, jak wzór IV. na str. 50. Podług tego wzoru trzeba przygotować i wypełnić zgłoszenie. Szczególniejsze zaś znaczenie mają oczywiście d o w o d y, na które się należy (w p. 6) powołać i do zgłoszenia dołączyć. Przedewszystkiem tedy dołączyć trzeba pokwitowanie, chociażby wadliwe, wystawiane przez odbiorcę świadczenia. W braku takiego pokwitowania albo obok niego można powołać świadków wiarygodnych, których zeznania powinny być spisane protokolarnie przez Zwierzchność gminną. Chodzi o to, żeby na podstawie przytoczonych w zgłoszeniu okoliczności i przedłożonych dowodów, można było ustalić przez dalsze dochodzenie, czy i przez kogo przedmiot dostarczony, względnie zarekwirowany, został odebrany, przez jaki oddział wojska, jakiego komendanta, jaką władzę, kiedy się to stało i jaką jest rzeczywista wartość dostarczonego przedmiotu. Roszczenia o należytości za świadczenia wojenne można zgłaszać nie tylko wówczas, gdy interesowany żadnego wynagrodzenia nie otrzymał, ale także wtenczas, jeżeli sądzi, że niesłusznie otrzymał zamało i że samowolnie bez swej zgody ukrócony został w należącym się mu wynagrodzeniu czy odszkodowaniu; może wówczas żądać dopłaty w granicach obowiązujących przepisów, ale pretensję swoją musi należycie wykazać i uzasadnić.

Z największym naciskiem trzeba przytem doradzać, aby unikano przedkładania przesadnych pretensyj albo

podawania wątpliwych okoliczności. Jeżeli bowiem szczegóły pewne, na które się powołano na podstawie domysłu czy przypuszczenia, okażą się nieprawdziwymi, to odrazu naraża to na odrzucenie całego zgłoszenia, jako bezpodstawnego i nawet szkodzi innym. Przesadne zaś żądania pobudzają właśnie do tem większego obniżenia pretensyi i źle wpływają na inne oszacowania.

Przepisana ustawą dalsza droga tych zgłoszeń jest bardzo długa: przez Zwierzchność gminną do Starostwa dla przygotowania materiałów i wniosków na posiedzenie powiatowej Komisji, która jest powołaną do badania zgłoszeń, potem następuje ponowne badanie w Komisji krajowej, a ostateczne rozstrzygnięcie zapada dopiero w Komisji ministerjalnej (por. str. 10). Gdyby każda pretensya z powodu wykonanego, lub nienależycie pokwitowanego świadczenia wojennego, miała tą drogę przechodzić, obawiałoby się trzeba, że całe lata mijałyby, zanimby można się doczekać ostatecznego załatwienia wielu zgłoszeń.

W kołach interesowanych domagano się zatem jak największego uproszczenia i przyspieszenia całego postępowania. Wskutek tego Krajowa Komisya gospodarcza przy Namiestnictwie na posiedzeniu z dnia 10 marca 1915 uznała za konieczne wydanie zarządzenia, aby przed oddaniem przez Starostwo Komisji powiatowej do załatwienia zgłoszeń o wypłatę wynagrodzenia za tego rodzaju świadczenia wojenne władza wojskowa możliwie najrychlej przez swoich delegatów, z reguły na podstawie miejscowego dochodzenia i prozumienia z poszkodowanymi, wystawiały im dodatkowo prawidłowe kwity, wystarczające do rychłej realizacyi, albo wypłacały odrazu na miejscu ugodzone wynagrodzenie. Przewodniczący tej Komisji P. Namiestnik obiecał tę opinię poprzeć i przedstawić Rządowi centralnemu.

Pozostałyby w takim razie dla dalszego badania i załatwiania przez Komisye tylko istotnie wątpliwe pre-

tensye, których słuszności nie możnaby odrazu stwierdzić.

Takie uproszczenie leży zarówno w interesie ludności, jak i administracyi państwowej, zapobiegłoby mnóstwu sporom, długim i kosztownym, stracie czasu i rozgoryczeniu, nie mówiąc o tem, że byłoby aktem sprawiedliwości i obowiązku względem ludności kraju tak ciężko wojną nawiedzonego. Nie wymagałoby to nawet wydania nowej ustawy, lecz tylko odpowiedniego wykonawczego zarządzenia dla dopełnienia niewykonanych należycie przepisów.

Domagać się tego i spodziewać można tem łatwiej, że rząd nie wahał się wkroczyć nawet daleko silniej w celu uregulowania pewnej części wykonanych, a dotąd nie wynagrodzonych świadczeń wojennych, tj. zalegających wypłat należności za użytkowanie dostarczonych podwód i odszkodowań z powodu ich znacznego uszkodzenia lub zniszczenia.

4. Zakupno wozów i koni oddanych do użytkowania.

Na wezwanie wiaźdz politycznych i przez doraźne rekwizycye dostarczoną została wojskowości wielka ilość wozów i koni do użytkowania za dziennem wynagrodzeniem (por. str. 18). Znaczna część tych wozów i koni uległa silnemu uszkodzeniu lub zupełnemu zniszczeniu, za co właścicielom, prócz wynagrodzenia dziennego, należy się ustawowo odszkodowanie. Przez przeciąganie się wojny narastały bardzo wysoko należności za użytkowanie. Ani te należności, ani też odszkodowania nie zostały po największej części wypłacane, lecz natomiast została wydana nowa ustawa w formie cesarskiego rozporządzenia z 9 stycznia 1915 (Dz. u. p. Nr 7), uzupełnionego rozporządzeniem wykonawczem z 10 stycznia 1915 (Dz. u. p. Nr 9). Te rozporządzenia uprawniają rząd do objęcia na swą własność wozów i koni otrzymanych w użytkowanie, przy czem ma być przyznaną cena podług wartości w chwili

objęcia podwoły przez wojskowość, a w cenę nabycia ma być wliczona należność za użytkowanie. Wątpliwem jest przytem, czy oprócz ceny kupna należec się będzie i czy wypłacone zostanie wynagrodzenie za użytkowanie po dzień wypłaty ceny kupna i czy w razie, gdyby należność za użytkowanie była wyższą od ceny kupna podwoły, nadwyżka ta zostanie przyznana i wypłaconą. Sprawą tą zajmowała się również Krajowa Komisya gospodarcza i przedstawiła opinię, że w żadnym razie cena kupna nie może być niższą od wynagrodzenia za najem, jakieby po dzień wypłaty ceny kupna przypadało właścicielowi podwoły.

Tylko część dostarczonych wozów i koni została odrazu wciągnięta do wykazów z oszacowaniem lub bez oszacowania wartości. Dlatego wskutek wydania nowych rozporządzeń otrzymały Starostwa polecenie sporządzenia w najkrótszym terminie nowych ogólnych spisów i to tak tych podwoły, które już poprzednio były objęte wykazem z podaną wartością, jak tych, przy których cena szacunkowa nie była wykazaną, a wreszcie tych, które nie były wogóle spisane. Te ostatnie polecono spisać według zapisków gminnych, albo na podstawie zgłoszeń, popartych urzędowemi poświadczeniami albo udowodnionemi przez świadków. Ceny zaś mają być wpisane podług umowy przy dostawie, a jeżeli nie można ich wykazać, trzeba ustalić cenę według porozumienia z dostawcą. Cena ta nie może być jednak w żadnym razie wyższą, niż zwykła cena miejscowa, względnie przeciętna cena, wypośredkowana z oszacowań w sąsiednich gminach. Takie spisy zostały już przeprowadzone i chodzi tylko o to, żeby zostały najrychlej zużytkowane w celu dokonania wypłat za tak wykazane i stwierdzone świadczenia wojenne.

5. Pośrednictwo „mężów zaufania“ Koła Polskiego.

Dla opiekowania się sprawami gospodarczeni naszego kraju przez czas wojny wybrało wiedeńskie Ko-

ło Polskie Komisję gospodarczą, która się zainteresowała żywo także sprawą wypłat za świadczenia wojenne. W tym kierunku czynni są głównie przewodniczący Komisji p. Władysław Czaykowski i członek Komisji, poseł Stanisław Starowieyski. Ministerstwo wojny uznało ich za swoich mężów zaufania w sprawach wypłat za świadczenia wojenne i odwołuje się do ich współdziałania w tych sprawach, o ile kto z kraju zwróci się bezpośrednio do Ministerstwa wojny albo za pośrednictwem jednego z wspomnianych posłów o wypłatę swej należności za wykonane świadczenia wojenne. Ta nadzwyczajna droga okazała się potrzebną dlatego, że częstokroć i dla znacznej części ludności naszego kraju droga zwykła przez gminne, powiatowe i krajowe władze była bardzo utrudnioną wskutek rozwoju wypadków wojennych. Wiadomo bowiem, że władze krajowe (Namiestnictwo, Kraj. Dyrekcyja skarbu) zmieniały swoją siedzibę, wiele Starostw i Urzędów podatkowych opuściło czasowo swą siedzibę i nie urzędowało a nawet w razie powrotu do swej właściwej siedziby nie odrazu mogło podjąć regularne załatwianie swych czynności, — również ludność niejednokrotnie zmuszoną była z powodu najazdu nieprzyjacielskiego i operacyj wojennych popuszczać swe siedziby i tułała się w kraju lub poza krajem, przy opuszczeniu siedzib lub w dalszej tułaczce nieraz zagubiono kwity, ruch pocztowy i kolejowy doznawał przerw i zaburzeń i t. p. Tymczasem nieraz należność za wykonane świadczenia wojenne (za dostarczone konie, furmanki, bydło, zboże i inne produkty) była jedyną deską ratunku. Otwarcie więc tej nadzwyczajnej drogi do załatwienia sprawy w Ministerstwie wojny przy pomocy i pośrednictwie „mężów zaufania“ Koła Polskiego okazało się w tych wypadkach bardzo skutecznem i pożytecznem. Czynności ich tak wzrosły, że koniecznem było zorganizowanie dla nich osobnego biura w Ministerstwie wojny, gdzie też codziennie pracują.

W szczególności zaś pomoc ta objawia się w następujących kierunkach:

1. badają podania wpływające wprost do Ministerstwa wojny i wydają o nich swą opinię;

2. stwierdzają tożsamość i wiarygodność osób, wnoszących podania, a znanych sobie osobiście lub przez dobre polecenia;

3. dają w niektórych wypadkach osobistą porękę za to, że kwit zagubiony nie został zrealizowany, aby umożliwić wypłatę należitości za dokonane i w wykazach urzędowych stwierdzone świadczenia wojenne;

4. przynaglają możliwie szybkie załatwienie spraw dotyczących świadczeń wojennych;

5. przedstawiają i popierają z ramienia Koła Polskiego wnioski, zmierzające do wydania zarządzeń, któreby ułatwiały i przyspieszyły wypłatę należitości za świadczenia wojenne i dawały ochronę interesom ludności naszego kraju przy rozkładaniu i żądaniu świadczeń wojennych;

6) ułatwiają uzyskiwanie zaliczek na rachunek późniejszej wypłaty należitości za wykonane świadczenie wojenne.

Co do tej ostatniej pomocy trzeba zauważyć, iż zaliczkę na późniejszą wypłatę całej należitości można uzyskać wtenczas, jeżeli w braku dobrego, prawidłowego pokwitowania na wykonane świadczenie wojenne, przedłożone zostały inne dowody, z których wynika według wszelkiego prawdopodobieństwa słuszność wykazanej pretensyi. Nadto żądanem jest wystawienie deklaracyi (oświadczenia) podług gotowego formularza, że biorący zaliczkę zobowiązuje się zwrócić ją Ministerstwu wojny najpóźniej w rok po zawarciu pokoju z Rosyą, gdyby do tego czasu jego pretensya nie została ostatecznie prawnie uznana, na co ma dostarczyć dowodów. Zaliczka zresztą może sięgać najwyżej do $\frac{1}{3}$ części prawdopodobnej pretensyi, częstokroć zaś bywa znacznie mniejszą. Dlatego stara-

nie się o zaliczkę opłaca się tylko przy znaczniejszych pretensjach, zwłaszcza, że prócz zachodu trzeba wziąć na uwagę koszt wystawiania deklaracyi i kwitu.

Kto życzy sobie skorzystać z pośrednictwa mężów zaufania „Koła Polskiego“ winien wnieść podanie według wzoru V. str. 52 wprost do Ministerstwa wojny; te wszystkie podania są im oddawane zaraz do zaopiniowania.

Z pomocy „mężów zaufania“ Koła Polskiego korzystali dotychczas przeważnie ci mieszkańcy kraju, którzy z powodu wojny znaleźli się poza krajem. Nadto wpływowi zastępców Koła Polskiego przypisać trzeba w dużym stopniu niektóre ważne ułatwienia, wprowadzone przy wypłatach wynagrodzeń za świadczenia wojenne. Także w dalszym ciągu podejmowane są przez nich starania, zwłaszcza co do wynagrodzeń za podwojdy, aby przyspieszyć możliwie najkorzystniejsze załatwienie wielu zalegających wypłat. Kierują się oni przytem tą naczelną zasadą, że lepiej dostać rychło, chociażby mniej, aniżeli upierać się przy wyższem, ale wątpliwem i odraczanem wynagrodzeniu za dawno wykonane świadczenie wojenne. Im później, tem trudniej udowodnić i wydobyć.

B. Ochrona przed dalszemi rekwizycjami.

Komitet krak. Towarzystwa rolniczego podjął starania, aby zabezpieczyć przynajmniej resztę kraju, niezajętego przez nieprzyjaciela, od dalszych rekwizycji. P. Namiestnik poparł te starania bardzo energicznie. Po wydaniu kilku niewystarczających zarządzeń, powiodło się P. Namiestnikowi, dzięki życzliwości Naczelnej Komendy wojskowej uzyskać następujące rozporządzenie:

L. 3809 pr.

Obwieszczenie.

C. i k. Naczelna Komenda armii wydała następujący rozkaz do armii:

Zapasów środków żywności, paszy, oraz bydła rzeźnego, które znajdują się jeszcze w zajętych napowrót częściach Galicyi, nieodzownie potrzebnych do wyżywienia ludności i zwierząt domowych, nie wolno żądać jako świadczeń wojennych.

W okolicach nieposiadających dostatecznych zapasów żywności nie wolno nawet kupować od ludności cywilnej takich artykułów żywności, które ta ludność ofiaruje wojskowości dobrowolnie do zakupna“.

Arcyksiążę Fryderyk
marszałek polny w. r.

Powyższy rozkaz podaję niniejszem do wiadomości.

Biała, dnia 11 marca 1915.

C. k. Namiestnik
Korytowski w. r.

To rozporządzenie jest tak stanowcze i tak wysokie, że powołanie się na nie musi dać ochronę przed żądaniemi rekwizycyjnemi, które są sprzeczne z treścią tego rozporządzenia. Ażeby ludności ułatwić zasłonięcie się tem rozporządzeniem, kazał P. Namiestnik wydrukować wielką ilość egzemplarzy w kilku językach dla rozszlania nie tylko do Starostw, ale i do gmin a gminy powinny z tego jak najszerzej skorzystać i w plakaty te się zaopatrzyć.

Z dosłownego brzmienia tego rozporządzenia wynikałoby, że

1) zakazane jest bezwarunkowo rekwirowanie środków żywności, bydła i paszy dla bydła tylko w tych po-

wiatach, które były czasowo zajęte przez nieprzyjaciela, lecz zostały odzyskane;

2) że inne świadczenia wojenne w tych powiatach mogą być żądane np. konie, wozy, drzewo i t. p.;

3) że rozporządzenie to nie odnosi się do powiatów, które dotychczas nie doznały najazdu nieprzyjacielskiego.

Z niektórych jednak faktów, dotyczących wykonania tego rozkazu wypada wnosić, że intencją wojskowości jest stosowanie tego rozporządzenia w całym kraju. Dlatego ważnem jest bardzo wykorzystanie środków, któreby w razie niezastosowania się podrzędnych organów do wydanych zarządzeń i przepisów, zmniejszyły dokuczliwość tego ciężaru wojennego i dały ludności przynajmniej częściową ochronę albo ułatwiały dochodzenie jej prawa do wynagrodzenia lub odszkodowania.

Duże znaczenie miałyby skuteczne zarządzenie, a by potrzeby armii walczącej ciągle w naszym kraju, zaspakajane były w większej mierze, niż dotychczas, przez „świadczenia wojenne“ innych krajów monarchii, szczęśliwszych, zasobniejszych a mniej bez porównania cierpiących pod brzemieniem wojny, aniżeli nasz kraj i jego ludność. Obfitsze dostawy różnych środków, potrzebnych do opatrzenia wojska, ściągniętych zawczasu z innych krajów a rozmieszczone odpowiednio jak najbliżej walczących lub przechodzących oddziałów wojskowych uczyniłyby zbędnymi doraźne rekwirowanie ostatnich nieraz zasobów lub resztek inwentarza naszej ludności. Przerzucenie nawet wszystkich świadczeń, polegających na dostarczaniu ruchomych przedmiotów, na inne kraje sposobem dobrze zorganizowanych dostaw, jest tem słuszniejszym i konieczniejszym, że kraj nasz prawie wyłącznie dotąd ponosi ciężar świadczeń wojennych przez oddanie gruntów, lasów, domów, zabudowań gospodarskich

na cele operacyj wojennych, co nie daje się według woli naszej przetrzucać na inne kraje.

Władze gminne, zwłaszcza zaś naczelnicy gmin, mają tak na podstawie ustaw, jak i z natury rzeczy najwięcej sposobności i możności doraźnego wkraczania dla ochrony interesów miejscowej ludności przy świadczeniach wojennych. Są oni obowiązani ustawowo do współdziałania tak przy żądaniu, jak i wykonywaniu świadczeń wojennych, mają i prawo i obowiązek wkraczania przy każdej rekwizycyi.

Rozporządzenie wykonawcze do §. 27 ustawy o świadczeniach wojennych nakazuje wszystkich świadczeń wojennych żądać pisemnie. Żądać zaś mogą tylko komendy wojskowe albo komendy żandarmeryi. Poszczególnym osobom wojskowym nie wolno rekwirować bez pisemnego zezwolenia komendy. Ceny za rekwirowane przedmioty nie mogą być samowolnie ustanawiane; jeżeli nie nastąpi dobrowolna umowa, obowiązują ceny ustanowione w cenniku rządowym, zawartym w rozporządzeniu, i w załącznikach do rozporządzenia wykonawczego. Naczelnik gminy może w to wglądać tem bardziej, że przepisy zalecają, aby na zapłaconą kwotę wystawiany był kwit, który ma podpisać o ile możności także naczelnik gminy. Jeżeli zaś nie płaci się gotówką za rekwirowane przedmioty, tylko daje pokwitowanie, to rozporządzenie wykonawcze (do §. 32) odwołuje się w tym razie także do pośrednictwa naczelnika gminy.

Umiejętne, rozsądne i poważne pośrednictwo i wkroczenie naczelnika gminy albo jego zastępcy przy dokonywanych rekwizycyach może być bardzo pomocnem. Wymaga to oczywiście pewnej stanowczości, ale zarazem taktu; takie wystąpienie wywiera jednak zwykle wpływ i stanowi poważną ochronę intere-

sów ludności przed nieprawidłowem postępowaniem rekwirującego, który był niedostatecznie poinformowany.

Gdyby to nie pomogło należy wnieść bezzwłocznie zażalenie do komendy miejscowej, o ile to jest możliwem, w danym razie do komendy zamiejscowej a dla zabezpieczenia interesów uszkodzowanego przez rekwizycją, należy w gminie spisać protokół z przeprowadzonej rekwizycji, stwierdzony podpisami świadków i o ile możności naczelnika gminy.

Zadanie naczelnika gminy przy świadczeniach wojennych jest niewątpliwie trudne, ale bardzo ważne, dlatego powinien doznawać pomocy, zachęty i ułatwień w swej dużej pracy ze strony świątłych i po obywatelsku usposobionych członków gminy (księży, nauczycieli, zawiadowców Spółek oszczędności i nożyczek itp.). Tutaj powinien się objawić zmysł organizacyjny i zapobiegliwa samopomoc, ożywiona duchem obywatelskim i dobrze zrozumianego wspólnego interesu. Rzecz oczywista, że nie zawsze i nie wszędzie te wszystkie starania pomogą i cel swój osiągną. Jest jednak rzeczą pewną, że zawsze lepszą i skuteczniejszą jest zapobiegliwość i poradność w wyżej wskazanym kierunku, aniżeli bezradność, rozbicie, opuszczenie rąk i bezsilne potem narzekanie. Dowiodły tego liczne przykłady z ostatnich czasów.

Gdyby się mimo tego zdarzało nieprawidłowe postępowanie rekwirujących, zaapelować należy do powiatowej i do krajowej władzy politycznej, aby udzielały czynnikom i władzom gminnym ze swej strony energicznej pomocy i ochrony. Leży to w interesie tak wojska i operacyj wojennych, jak i w interesie ludności, iżby Starostwa i Namiestnictwo użyły swej władzy i środków egzekutywy, jakimi rozporządzają dla podtrzymania prawnego porządku i poszanowania ustaw także w sprawie świadczeń wojennych. Umiejętne, chętne, ruchliwe spieszenie z pomocą

czynną, doradą, wstawiennictwem wszędzie, gdzie tego potrzeba, doda powagi, energii i wpływu władzom i czynnikom gminnym, oszczędzi ludności i państwu wielu przykrości moralnych i materyalnych tak doraźnie, jak i na przyszłość.

Życzliwość najwyższych władz wojskowych i obywatelskie stanowisko oraz dotychczasowe zabiegi P. Namiestnika pozwalają oczekiwać, że z tej strony niczego się nie zaniedba, co jeszcze okaże się potrzebnem dla ułatwienia społecznej ochrony interesów ludności kraju na polu świadczeń wojennych.

WZÓR I (Opiszenie str. 29)
Badanie o wypłacie należności za ewidencyjne

Fowiat polityczny
Urząd (miejscowy)
Kasa skarbową
dnia 1915 r.
ostatnia pocta

Do
Wysokiej e. k. Galic. Krajowej
Dyrekcji Skarbu
w Białej

Podpisany właściciel gospodarstwa w
ost. poct. dostarczył tytułem świad-
czenia wojennego w dniu
jednego konia
(podwoły)
oznaczone (go) numerem ewidencyjnym
Urząd podatkowy
Wskutek tego uprasza o nadcałanie mu listem po-
niewnym (albo: czekiem pocztowym) Kasę oszczędności —

DODATEK.

Wzory podań.

WZÓR I. (Objaśnienie str. 29).

Podanie o wypłatę należności za ewidencyjne konie i podwody.

Powiat polityczny
Urząd podatkowy
Kasa skarbową
. dnia 1915 r.
ostatnia poczta

Do

**Wysokiej c. k. galic. krajowej
Dyrekcji Skarbu**

w Białej.

Podpisany właściciel gospodarstwa w
ost. poczt. dostarczył tytułem świad-
czenia wojennego w dniu

**jednego konia
(podwody)**

oznaczone (go) numerem ewidencyjnym
Urząd podatkowy

Wskutek tego uprasza o nadesłanie mu listem pie-
niężnym (albo: czekiem pocztowej Kasy oszczędności —

albo: wyasygnowanie w c. k. Urzędzie podatkowym w) przypadającej należitości w kwocie K., której dotychczas nie otrzymał.

W tym celu załącza na dowód potwierdzenie (kwit) powyższego Urzędu podatkowego — (Kasy skarbowej) że złożył niebieską kartę ewidencyjną — (potwierdzenie odbioru podwoły).

(Albo w miejsce poprzedniego ustępu zmiana I:)

Potwierdzenia (kwitu), że podpisany złożył otrzymane od wojskowości dokumenta w Urzędzie podatkowym lub Kasie skarbowej przedłożyć nie może, gdyż takiego potwierdzenia nie otrzymał.

(Albo zamiast poprzedniej zmiany, zmiana II:)

Otrzymanego pokwitowania podpisany nie załącza w obawie zagubienia w drodze, lecz może wręczyć w zamian za gotówkę.

(podpis wyraźny)

WZÓR II. (Objaśnienie str. 30).

Podanie o wypłatę należności za bydło rzeźne, dostarczone na podstawie planu mobilizacyjnego.

. dnia 1915 r.
ostatnia poczta

Do

Wysokiego c. k. Namiestnictwa

(Biuro wypłaty należności za bydło rzeźne).

W Białej.

Podpisany rolnik w ost. poczta
. dostarczył na wezwanie c. k. Starostwa
. 2 woły o łącznej żywej wadze
. kgr., które zostały odebrane przez Komisję
szacunkową w dniu w (miejsco-
wość)

Pokwitowanie odbioru załącza się.

(albo: Pokwitowania podpisany nie otrzymał,

albo: Pokwitowanie zagubił podpisany przy nagłym opuszczeniu ewakuowanej siedziby swojego zamieszkania).

Uprasza zatem o najrychlejsze wypłacenie przypadającej należności w kwocie K pod podanym adresem.

(Dokładny adres).

(Wyraźny podpis).

U w a g a I: W braku pokwitowania Starostwa, potwierdzenie Zwierżchności gminnej.

U w a g a II: Powyższy wzór może uleść zmianie stosownie do okoliczności, więc podanie bądź-to może być do innej władzy wystosowane (zob. wyżej objaśnienia, str. 30), bądź innego przedmiotu dotyczyć albo na inne powołać się dowody.

WZÓR III. (Objaśnienie str. 33).

**Pożądanie do c. k. Starostwa albo do c. k. Namiestnictwa
o wypłatę należności za zarekwirowane świadczenia
wojenne.**

. dnia 1915 r.
ostatnia poczta

Do

Wysokiego c. k. Namiestnictwa

(Biuro dla świadczeń wojennych)

w Białej.

Podpisany N. N. właściciel gospodarstwa w gmi-
nie ost. poczta powiat polity-
czny przedkłada pod A.) oryginalne po-
kwitowanie na

300 kg. owsa

którego dostarczył w dniu jako świadczenie
wojenne sposobem rekwizycyjnym i uprasza o wypłace-
nie należącej się za to kwoty K 57.—

(Podpis wyraźny)

(Potwierdzenie Zwierzchności gminnej).

WZÓR IV. (Objaśnienie str. 34).

Zgłoszenie roszczenia z tytułu świadczeń wojennych na podstawie ustawy z 26 grudnia 1912 Dz. u. p. Nr. 236.

Kraj : Galicya.

Powiat

Gmina

U w a g a : Jeżeli roszczenia strony opierają się na kilku tytułach, względnie obejmują rozmaite rodzaje świadczeń, należy każde z tych roszczeń zgłosić osobno na osobnym arkuszu zgłoszeń.

1.	Imię i nazwisko, zatrudnienie i miejsce zamieszkania (ulica i numer domu) strony zgłaszającej roszczenie.	
2.	Rodzaj świadczenia wojennego, za które strona żąda wynagrodzenia względnie odszkodowania (na czym polegało to świadczenie i jego rozmiar).	
3.	Czy świadczenia powyższego (rubr. 2) żądała Komenda wojskowa: a) za pośrednictwem Starostwa, b) za pośrednictwem gminy c) czy też bezpośrednio.	
4.	Oddział wojska, na rzecz którego nastąpiło to świadczenie. Nazwisko komendanta, jeżeli jest znane.	

5	Rok, miesiąc, dzień (dniem) w którym świadczenie nastąpiło.	
6.	Czy i jakie dowody (pokwitowanie) dotyczącej władzy, komyndy wojskowej, komyndy oddziału, który zarekwirował świadczenie, zeznania świadków i t. d. przedstawia strona na uzasadnienie swj pretensyi.	
7.	Czy strona na poczet swjej pretensyi otrzymała już wynagrodzenie, w jakiej wysokości i od kogo.	
8.	Wysokość pretensyi cyfrowa (obliczonej w walucie k ronowej), którą sobie strona jeszcze rości tytułem świadczenia względnie odszkodowania.	
9.	Uwagi.	
10.	Data i podpis strony.	

WZÓR V. (Objaśnienie str. 40).

**Podanie do c. k. Ministerstwa wojny o wypłatę należy-
tości za świadczenia wojenne.**

Do

**Wysokiego c. i k. Ministerstwa wojny
w Wiedniu.**

Podpisany N. N., właściciel gospodarstwa w gmi-
nie ost. poczta
powiat polityczny w Galicyi,

A) (a) przedkłada pod A) oryginalne pokwitowanie na
50 q siana,

które dostarczył jako świadczenie wojenne sposobem
rekwizycyjnym w dniu

(b) (Albo w miejsce ustępu (a) :

dostarczył w dniu sposobem rekwizycyjnym
jako świadczenie wojenne do rąk Komendanta oddziału
(Zugu) pułku piechoty obrony krajowej Nr 98; na to nie
otrzymał żadnego pokwitowania i w jego miejsce przed-

A) kłada pod A) protokolarne zapomocą świadków stwierdze-
nie faktu przez Zwierzchność gminną)

i uprasza o wypłacenie należącej się za to kwoty

K

(W razie zmiany ad (b) dodatek): Gdyby co do tej
należytości miały być wdrożone dochodzenia, upraszam
o udzielenie zaliczki. Jestem właścicielem
o morgowego gospodarstwa lwh. gm.
kat. wartości K, obciążonego
hipotecznie do wysokości K).

(Podpis wyraźny).

(Potwierdzenie Zwierzchności gminnej).

CZĘŚĆ III.

USTAWY I ROZPORZĄDZENIA.

Uwaga: Po każdym § ustawy, do którego wydane zostało rozporządzenie wykonawcze, podane jest to rozporządzenie w dosłownym brzmieniu mniejszym drukiem po znaku: R. w.

Rozporządzenie wykonawcze do ustawy z 21 grudnia 1912 (Dz. u. p. Nr. 235), dotyczącej dostawiania koni i wozów, nie zostało ogłoszone publicznie, a tylko rozporządzenie Ministerstwa obrony krajowej z dnia 30 lipca 1914 (Dz. u. p. Nr. 185) o ustanowieniu wynagrodzeń za powrotny transport ewidencyjnych koni i środków transportowych, nieprzyjętych w miejscach odbioru oraz rozporządzenie Ministerstwa obrony krajowej z 11 lutego 1915 (Dz. u. p. Nr. 72) o ponownym uznaniu ważności wspomnianego rozporządzenia z 30 lipca 1914 (Dz. u. p. Nr. 185). Te rozporządzenia są przytoczone po § 10 ustawy z 21 grudnia 1912 (Dz. u. p. Nr. 235), którego dotyczą.

1.

USTAWA

z dnia 21 grudnia 1912 r. dotycząca dostawiania koni i wozów,

(Dz. u. p. Nr. 235, wydany i rozesłany dnia 31. XII. 1912).
wraz z rozporządzeniem Ministerstwa obrony krajowej z 30. lipca 1914 (Dz. u. p. Nr. 185), którym w porozumieniu z Ministerstwem wojny i innymi interesowanymi Ministerstwami w myśl ustawy z 21 grudnia 1912 Dz. u. p. Nr. 235, dotyczącej dostawiania koni

i wozów, oznacza się wynagrodzenie za powrotny transport koni ewidencyjnych i wozów nieprzyjętych w miejscach odbioru — jakoteż

z r o z p o r z ą d z e n i e m Ministerstwa obrony krajowej w porozumieniu z c. i k. Ministerstwem wojny i innymi interesowanymi Ministerstwami z 11 lutego 1915 (Dz. u. p. Nr. 72), w sprawie ponownego orzeczenia ważności rozporządzenia z 30. lipca 1914 (Dz. u. p. Nr. 185) dotyczącego ustanowienia wynagrodzeń za powrotny transport koni ewidencyjnych i wozów, nieprzyjętych w miejscach odbioru.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam, co następuje:

§ 1.

Posiadacze koni obowiązani są dla celów mobilizacyi, jakoteż uzupełnienia do stopy wojennej siły zbrojnej lub którejkolwiek jej części, na wezwanie politycznej władzy powiatowej (pobór koni) oddać za zapłatą stosownego odszkodowania na własność państwa konie swe wraz z posiadanymi przynależnymi przyborami dla zwierząt jucznych.

Powinność ta trwa tak długo, jak długo siła zbrojna lub pewna jej część pozostaje na stopie wojennej.

Wszystkie postanowienia co do „koni“, zawarte w niniejszej ustawie, odnoszą się w równej mierze także do mułów, osłomułów i osłów.

Od oddania są zwolnione:

1. konie należące do Dworu Najjaśniejszego Pana oraz członków Domu cesarskiego;

2. konie, służące do osobistego użytku panującego księcia na Liechtensteinie w domu ordynackim w Wiedniu i w zamku Eisgrub na Morawach;

3. konie, przeznaczone do osobistego użytku tych osób, którym wedle prawa międzynarodowego przysługuje prawo zakrajowości;

4. konie, należące do osób przynależnych do siły zbrojnej, w tej ilości, jaką one obowiązane są trzymać w razie mobilizacji;

5. konie potrzebne osobom, należącym do żandarmerji, do wykonywania ich służby;

6. konie potrzebne bezwarunkowo do przewożenia poczty;

7. konie potrzebne bezwarunkowo duszpasterzom, lekarzom i lekarzom weterynaryjnym do wykonywania ich zawodu na wsi, najwięcej jednak po dwa konie;

8. konie potrzebne bezwarunkowo dla celów policyjnych i sanitarnych oraz dla straży pożarnych;

9. konie do chowu oraz konie, używane do gospodarstwa w stadninach dworskich oraz w państwowych zakładach dla chowu, tudzież w stajniach ogierów i źrebiąt;

10. ogiery i klacze, używane stale w celach hodowlanych w prywatnych stadninach;

11. licencyonowane ogiery prywatne;

12. wszystkie konie, utrzymywane wyłączenie i stale do wyścigów;

13. konie, które stale pracują w kopalniach pod powierzchnią ziemi;

14. wreszcie:

- a) wszystkie konie, które w tym roku, w którym konie powołano, nie kończą jeszcze czwartego roku życia;
- b) żrebne klacze i klacze z źrebiętami, które jeszcze ssą, w czasie czteromiesięcznego okresu ssania;
- c) konie, których z powodu choroby lub z powodu niebezpieczeństwa zawleczenia zarazy nie można lub też nie wolno wprowadzać z stajni.

§ 2.

Zapotrzebowanie koni dla celów mobilizacyjnych, jakoteż dla celów uzupełnienia do stopy wojennej pokrywa się w ten sposób, że konie dla wszystkich forma-

cyi siły zbrojnej dostawia się, o ile możności, z tych okręgów, w których się te formacje uzupełnia do stopy wojennej.

O ile potrzeba dodatkowych zapasów koni dla tych formacji siły zbrojnej, które należy uzupełnić do stopy wojennej poza granicami królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych, Minister obrony krajowej zarządza w porozumieniu z Ministrem wojny dostawienie tych dodatkowych zapasów.

§ 3.

Minister obrony krajowej oznacza w porozumieniu z Ministrem wojny ogólną ilość koni, które mają być dostawione z królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Minister obrony krajowej uskutecznia w porozumieniu z Ministrem rolnictwa i Ministrem wojny (§ 21.) rozdział zapotrzebowania poszczególnych wojskowych okręgów terytoryalnych, które winno być pokryte, o ile możności, w obrębie każdego z tych okręgów, na odnośne okręgi administracyjne królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych, dalszy zaś rozdział na poszczególne powiaty poborowe uskuteczniają, o ile możności równomiernie, wojskowe komendy terytoryalne w porozumieniu z politycznymi władzami krajowemi, i to w obu przypadkach uwzględniając interesy wojskowe i możność świadczeń powiatów poborowych.

O ile w poszczególnych okręgach powstaną nierówności, należy przeprowadzić w miarę możności odpowiednie wyrównanie przy pokrywaniu zapotrzebowania formacji, niewchodzących w rachubę w pierwszym rzędzie, oraz zapotrzebowania oddziałów zapasowych, tudzież uzupełnień w czasie uruchomienia.

Nie wolno jednak przy pierwszym zaciągu koni, przygotowywanym w drodze ich klasyfikacji, wziąć więcej jak 50 procent całego stanu koni.

Powiaty poborowe pokrywają się z powiatami sądowymi; miasta z własnym statutem stanowią jednak zawsze jeden powiat poborowy.

§. 4.

W celu zbadania możności świadczenia powiatów poborowych służy doniesienie, spis i klasyfikacja koni.

Każdy posiadacz koni obowiązany jest na wezwanie politycznej władzy powiatowej, ogłoszone w sposób w miejscu zwyczajny, donieść naczelnikowi gminy o ilości i rodzaju swych koni, jakoteż o ilości przynależnych przyborów dla zwierząt jucznych.

Wyjątki oznaczy się w drodze rozporządzenia.

Klasyfikację przeprowadza się z reguły co drugi rok.

Czas i miejsce klasyfikacji oznacza polityczna władza krajowa w porozumieniu z wojskową komendą terytoryalną, stosownie do wymagań wojskowych, uwzględniając stosunki klimatyczne i gospodarcze odnośnych okolic, i zarządza ogłoszenie tych szczegółów w wszystkich gminach w sposób w miejscu zwyczajny.

§ 5.

Klasyfikacja koni odbywa się przed komisją.

Członkami tejże są:

- a) starosta (w miastach z własnym statutem burmistrz) lub jego zastępca jako prezes;
- b) jeden lub ewentualnie dwaj oficerowie sztabowi lub oficerowie starsi, należący do wspólnego wojska lub obrony krajowej;
- c) funkcyjnarjusz wererynaryjny wspólnego wojska lub obrony krajowej albo w braku takiego lekarz weterynaryjny cywilny;
- d) członek reprezentacji gminnej tej gminy, z której konie się przyprawadza.

Do komisji należy przydzielić trzech ocenicielei, których ustanawia i zaprzysięga polityczna władza powia-

towa. Ocenicielami należy ustanawiać nieposzlakowane osoby, biegłe w swym zawodzie, o ile możności zaś członków związków i stowarzyszeń rolniczych lub zajmujących się hodowlą koni. Ocenicielom należy się odpowiednie wynagrodzenie, którego wysokość określi rozporządzenie.

Przy klasyfikacyi może być obecnych dwóch mężów zaufania. W rozporządzeniu wyda się bliższe przepisy o ich ustanowieniu.

§ 6.

Każdy posiadacz koni winien konie swoje przyprowadzić lub kazać je przyprowadzić przed komisję klasyfikacyjną po jednemu za uzdę i pokazać odnośne przybory swoje dla zwierząt jucznych. Nie należy przyprowadzać koni, wymienionych w § 1., punkt 1. do 13. włącznie, oraz punkt 14. c.

Nie należy nadto przyprowadzać tych koni, które w roku klasyfikacyi nie kończą jeszcze czwartego roku życia, oraz źrebnych klaczy w stanie daleko posuniętej ciąży, jakoteż klaczy, mających przy sobie źrebięta, w czasie sześciotygodniowego okresu ssania.

Przy klasyfikacyi bada się przyprowadzone konie co do ich zdatności do służby wojennej; o tem jakoteż o zdatności dla celów wojskowych przyborów dla zwierząt jucznych rozstrzyga przedstawiciel wojskowości (§ 5. b), który klasyfikuje konie w sposób następujący:

„całkiem niezdatny“,

„obecnie niezdatny“,

„zdatny“.

Co do koni całkiem niezdatnych odpada na zawsze wszelki obowiązek przyprowadzania ich jeszcze w tym samym powiecie poborowym; konie obecnie niezdatne i zdatne należy przyprowadzić znowu do następnej klasyfikacyi.

Przedstawiciel wojskowości wybiera z pomiędzy koni, sklasyfikowanych jako zdatne, potrzebną ilość koni, według ich rodzaju.

Następnie oznacza się wartość każdego wybranego konia na podstawie następujących zasad:

Ceny, uchodzące za normalne przy pewnym poborze koni, ogłasza się dla każdego rodzaju koni w obwieszczeniu, zarządzającym klasyfikację; ceny te oznacza się w każdym razie w kwocie o 10 procent wyższej od każdorazowych cen odnośnych rodzajów remont w czasie pokoju.

Jeżeli posiadacz koni nie zgadza się na ogłoszoną cenę, winni oceniciele ocenić wartość odnośnych koni, przyczem należy oznaczyć rzeczywistą wartość konia bez względu na cenę remont w czasie pokoju.

Taksamo należy ocenić wartość uznanych za przydatne przez przedstawiciela wojskowości przyborów dla zwierząt jucznych.

Jeżeli oceniciele nie zgadzają się co do ceny konia lub przyboru dla zwierzęcia jucznego, wówczas rozstrzyga przedewszystkiem większość głosów ocenicielei; jeżeli wszyscy trzej mają rozmaite zapatrywania, uważa się za cenę kwotę przeciętną, wynikającą z tych trzech szacunków.

Nie ma środka prawnego ani przeciw cenie, oznaczonej w ten sposób, ani przeciw orzeczeniu klasyfikacyjnemu przedstawiciela wojskowości.

§ 7.

Dla każdego konia, wybranego przez przedstawiciela wojskowości, zakłada się po oznaczeniu wartości konia kartę ewidencyjną, a po podpisaniu jej przez prezesa komisji klasyfikacyjnej oraz przedstawiciela wojskowości oddaje się ją posiadaczowi konia.

Jeżeli wraz z koniem należy równocześnie oddać przybory dla zwierzęcia jucznego, uwidocznia się także te przybory na karcie ewidencyjnej.

Posiadacz konia podlega od chwili oddania karty ewidencyjnej wszystkim obowiązkom, które niniejsza

ustawa nakłada na posiadaczy koni, wpisanych do karty ewidencyjnej.

Prawo rozporządzania końmi, wpisanymi do karty ewidencyjnej, oraz przyborami dla zwierząt jucznych nie doznaje zresztą przez to ograniczenia aż do chwil poboru koni

Wydane karty ewidencyjne można przy późniejszych klasyfikacjach pozostawić nadal, jakoteż każdego czasu wymienić je lub odebrać.

Nie wolno odmówić przyjęcia karty ewidencyjnej oraz zwrotu jej w razie odbierania.

§ 8.

Przy rozdawaniu kart ewidencyjnych należy posiadaczy koni obciążać, o ile możności, równomiernie.

Każdy posiadacz konia, przeznaczonego do wpisania do karty ewidencyjnej, może przed wydaniem karty ewidencyjnej zamiast tego konia dostawić innego z pośród swych koni tego samego rodzaju, uznanych za zdane, których jednak nie przeznaczono do wpisania do kart ewidencyjnych; w tym przypadku należy oznaczyć wartość tego konia po myśli § 6.

§ 9.

Karta ewidencyjna winna zawierać opis konia, imię i nazwisko oraz miejsce zamieszkania jego posiadacza, cenę konia, w danym zaś razie także cenę przyborów dla zwierzęcia jucznego, dokładne oznaczenie miejsca oddania konia oraz oddziału broni, jakoteż inne potrzebne daty, ponadto zaś jeszcze przedstawione w skróceniu obowiązki, ciężące na posiadaczu konia z mocy ustawy.

Przy wystawianiu paszportów bydłych należy uwidaczniać tę okoliczność, że koń jest wpisany do karty ewidencyjnej.

Posiadacz konia winien przechowywać starannie kartę ewidencyjną oraz przynosić ją z sobą do wszyst-

kich czynności urzędowych, odnoszących się do konia, wpisanego do karty ewidencyjnej.

O wszystkich określonych w niniejszym paragrafie zmianach, dotyczących się koni, wpisanych do kart ewidencyjnych, należy w ciągu dni 15 donosić naczelnikowi tej gminy, na której obszarze konie stale się chowa.

Jeżeli koń, wpisany do karty ewidencyjnej, padnie lub stanie się oczywiście i trwale niezdatny do wszelkiej służby wojennej, jeżeli zaginie lub jeżeli zajdzie co do niego przyczyna uwolnienia, przewidziana w § 1., punkt 1. do 13., wówczas należy oddać kartę ewidencyjną naczelnikowi gminy.

Jeżeli koń, wpisany do karty ewidencyjnej, przejdzie na stałe utrzymanie do innej gminy, natenczas winien posiadacz donieść o tej zmianie obu naczelnikom gmin.

W razie, jeżeli koń przejdzie w posiadanie innej osoby, wówczas należy kartę ewidencyjną tego konia oddać nowemu posiadaczowi razem z koniem; wskutek tego przechodzą wszystkie obowiązki, ustanowione w niniejszej ustawie, na nowego posiadacza.

Tak dotychczasowy jak i nowy posiadacz winien donieść o oddaniu względnie wzięciu konia.

O imieniu i nazwisku oraz miejscu zamieszkania nowego posiadacza winien donieść tak nowy posiadacz jak i dotychczasowy.

Nowy posiadacz obowiązany jest do uskuteczniania doniesień, przewidzianych w niniejszym paragrafie, już także wtedy, jeżeli tę okoliczność, że koń jest wpisany do karty ewidencyjnej, poznać można z paszportu bydłego, oddanego posiadaczowi.

§ 10.

W celu oddania zarządowi wojskowemu koni, wpisanych do kart ewidencyjnych, oraz przyborów dla zwierząt jucznych, w razie poboru koni, oznaczają komendy terytoryalne wojskowe w porozumieniu z poli-

tycznemi władzami krajowemi dla każdego powiatu poborowego jedno lub kilka miejsc dla oddania koni, położonych z reguły w obrębie tych powiatów, w razie potrzeby zaś także poza ich granicami, a to w taki sposób, aby z jednej strony uczynić zadość wymaganiom wojskowym, z drugiej zaś strony umożliwić każdemu posiadaczowi koni oddanie ich w jak najkrótszym czasie oraz bez konieczności odbywania dalszych dróg.

Posiadacz ponosi koszt dostawienia i utrzymania aż do miejsca oddania.

Natychmiast po zarządzeniu poboru koni winni posiadacze przyprowadzić względnie polecić komuś przyprowadzić konie, wpisane do kart ewidencyjnych, do miejsc oddania, oznaczonych w kartach ewidencyjnych; konie te mają być podkute w sposób w kraju praktykowany i zaopatrzone w uździenicę wraz z postronkiem, oraz w przybory dla zwierząt jucznych, wymienione w kartach ewidencyjnych.

Należy wziąć z sobą do miejsc oddania ilość paszy, oznaczoną w kartach ewidencyjnych.

Władze wojskowe odbiorą natychmiast w miejscu oddania konie wraz z dostarczoną ilością paszy oraz przyborami dla zwierząt jucznych, nie przyjmując tylko koni, uznanych ewentualnie za niezdatne.

Posiadaczom koni należy się za dostarczoną ilość paszy stosowne wynagrodzenie, którego wysokość określili się w rozporządzeniu.

W miejscach oddania wyda się posiadaczom koni kopie kart ewidencyjnych, które winny zawierać poświadczenie odebrania koni, ilości dostarczonej paszy oraz przyborów dla zwierząt jucznych, jakoteż winny wymienić należną kwotę pieniężną.

Kwoty pieniężne, należące się uprawnionym do poboru, należy wypłacić albo natychmiast albo w ciągu sześciu tygodni za pośrednictwem urzędu pocztowych kas oszczędności.

Posiadacze wpisanych do kart ewidencyjnych koni, które nie zostały odebrane, otrzymają za odstawienie tych koni z powrotem stosowne wynagrodzenie, którego wysokość określi się w rozporządzeniu.

Rozporządzenie Ministerstwa obrony krajowej z 30. lipca 1914 (Dz. u. p. Nr. 185):

§ 1. Wynagrodzenie należące się podług § 10 i 17 ustawy z 21 grudnia 1912 Dz u. p. Nr 235, dotyczącej dostawiania koni i wozów, posiadaczom koni ewidencyjnych i środków transportowych, przyprowadzonych ale nieprzyjętych przez wojskowość w miejscach odbioru, za powrotny transport, wymierza się za każdy kilometr oddalenia między miejscem odbioru a stałem pomieszczeniem konia, względnie środka transportowego, na podstawie następujących kwot a mianowicie :

OBSZAR ADMINISTRACYJNY	Wynagrodzenie za 1 km za jednego (jedną jedno)				Wóz
	Konia (zwierzę juczne) lecz uprzęży (siodła, juk)	Konia (zwierzę juczne) z uprzężą (siodłem ju- kami)	Wół z jarzmem	Krowę z jarzmem	
halerzy					
Austria poniżej Anizy	19	25	23	15	dla wszystkich obszarów administracyjnych 4
Austria powyżej Anizy	18	24	22	14	
Solnogród	21	27	24	16	
Styrya	20	26	23	16	
Karyntya	20	26	23	16	
Kraina	19	25	23	15	
Wybrzeże	19	25	23	15	
Tyrol i Voralberg . .	22	29	26	17	
Czechy	19	25	23	15	
Morawy	19	25	23	15	
Śląsk	19	25	23	15	
Galicja	18	24	22	14	
Bukowina	18	24	22	14	
Dalmacya	21	28	25	17	

Przytem na ułamki poniżej 0.5 kilometra nie zważa się, natomiast powyżej 0.5 kilometra i wyższe liczy się za jeden kilometr.

Wyrażenie „koń“ ma być rozumiane w pojęciu wspomnianem w § 1 alinea 3 powołanej ustawy.

§ 2. Powyższe stopy wynagrodzeń obowiązują do końca roku 1914.

§ 3. To rozporządzenie wchodzi w życie natychmiast po ogłoszeniu.

Rozporządzenie Ministerstwa obrony krajowej z 11 lutego 1914 (Dz. u. p. Nr. 72):

§ 1. Postanowieniem § 1 rozporządzenia z 30 lipca 1914 Dz. u. p. Nr. 185, które straciło moc obowiązującą z dniem 31 grudnia 1914 a ustanawiało w myśl ustawy z 21 grudnia 1912 Dz. u. p. Nr. 235 o dostawianiu koni i wozów wynagrodzenia za powrotny transport nieprzyjętych w miejscach odbioru koni ewidencyjnych i środków transportowych, nadaje się na nowo moc obowiązującą z ważnością aż do wydania nowych zarządzeń.

§ 2. To rozporządzenie wchodzi w życie natychmiast po jego ogłoszeniu z ważnością wsteczną na czas od 1 stycznia 1915 r.

§ 11.

Do klasyfikacyi i wydawania kart ewidencyjnych podczas stanu uruchomienia winno się stosować postanowienia §§ 4. do 10. Wartość koni należy jednak oznaczać bez względu na cenę, podwyższoną ewentualnie z powodu mobilizacyi, a powołać konie można także natychmiast, w miarę potrzeby.

§ 12.

Minister obrony krajowej może wydać w drodze rozporządzenia zakaz zabierania koni, wpisanych do kart ewidencyjnych, z tych powiatów, w których następuje ich pobór.

Zakaz ten należy natychmiast uchylić w wszystkich okręgach lub w niektórych z nich, jeżeli można to uczynić bez narażania interesów wojskowych.

§ 13.

W poszczególnych powiatach poborowych można zarządzać pobór koni na próbę, biorąc jednak przytem wzgląd na stosunki gospodarcze posiadaczy koni.

W przypadku tym winni posiadacze na zasadzie odnosnych zarządzeń podobnie, jak w razie poboru koni na zasadzie § 1. natychmiast przyprowadzić lub polecić komuś, przyprowadzić do miejsc oddania konie, wpisane do kart ewidencyjnych, wraz z uwidoczniionymi w kartach ewidencyjnych przyborami dla zwierząt jucznych.

Konie te albo odda się natychmiast ich posiadaczom po oglądnięciu przez przedstawicieli wojskowości albo zatrzyma się je z przyborami dla zwierząt jucznych na ćwiczenia mobilizacyjne, które jednakowoż co do uzupełnienia stanu koni mogą obejmować tylko poszczególne oddziały broni.

Posiadacze koni otrzymują stosowne wynagrodzenie tak za konie, zatrzymane do ćwiczeń mobilizacyjnych, jak i za konie, które tylko przyprowadzili. Wysokość wynagrodzenia określi się w rozporządzeniu.

§ 14.

Także posiadacze środków przewozowych obowiązani są dla celów, wymienionych w § 1, na wezwanie politycznej władzy powiatowej (gromadzenie środków przewozowych) oddać te środki na własność państwa za zapłatą stosownego odszkodowania.

Środkami przewozowymi w rozumieniu niniejszej ustawy, są wszelkie wozy, ciągnięte przez zwierzęta, oraz konie, o ile się ich nie zaciąga jako koni, wpisanych do kart ewidencyjnych, tudzież inne zwierzęta do zaprzęgu wraz z przynależnymi rzędami, uprzężami i przyborami dla zwierząt jucznych.

Powinność ta trwa tak długo, jak długo siła brojna lub pewna jej część pozostaje na stopie wojennej.

Zabieranie tych przedmiotów należy ograniczyć do rozmiarów bezwarunkowej potrzeby.

Z pod obowiązku oddania wyjęte są, oprócz koni, zwolnionych już wedle § 1 :

1. wozy, należące do Dworu Najjaśniejszego Pana oraz członków Domu cesarskiego;

2. wozy, służące do osobistego użytku panującego księcia na Liechtensteinie w domu ordynackim w Wiedniu i w zamku Eisgrub na Morawach ;

3. wozy, przeznaczone do osobistego użytku tych osób, którym wedle prawa międzynarodowego przysługuje prawo zakrajowości ;

4. wozy, należące do osób, przynależnych do siły zbrojnej, w tej ilości, jaką one obowiązane są utrzymywać w razie mobilizacji ;

5. wozy, potrzebne bezwarunkowo do przewożenia poczty ;

6. wozy, potrzebne bezwarunkowo duszpasterzom, lekarzom i lekarzom weterynaryjnym do wykonywania ich zawodu na wsi, najwięcej jednak po jednym wozie ;

7. wozy, potrzebne bezwarunkowo dla celów policyjnych i sanitarnych oraz dla straży pożarnych ;

8. wozy, należące do stadnin dworskich oraz państwowych zakładów hodowlanych, tudzież do stajen ogierów i źrebiąt ;

9. inne zwierzęta do zaprzęgu, do których odnoszą się przyczyny zwolnienia, wymienione co do koni w § 1.

§ 15

Minister obrony krajowej oznacza w porozumieniu z Ministrem wojny (§ 21.) ilość członków przewozowych, których zachodzi potrzeba w królestwach i krajach w Radzie państwa reprezentowanych, i rozdziela ją, o ile możności, równomiernie na odnośne okręgi administracyjne i powiaty, uwzględniając przytem interesy wojskowe i możliwość świadczenia tych okręgów i powiatów.

W celu zbadania możności świadczenia odnośnie do wozów, do których się zaprzęga zwierzęta, służy doniesienie o tych wozach i ich spis.

Posiadacze wozów winni w czasie, w którym się uskuteczni doniesienie o koniach (§ 4., ustęp drugi), zgłosić naczelnikowi gminy ilość i rodzaj swych wozów, do których zaprzęga się zwierzęta.

Wyjątki określi się w rozporządzeniu.

Przedstawiciel wojskowości, należący do komisji klasyfikacji koni, może u posiadaczy wozów oglądać zgłoszone przez nich wozy oraz posiadane przez nich rzędy, uprzęże i przybory dla zwierząt jucznych, winien jednak w odpowiednim czasie zawiadomić o swoim przybyciu naczelnika gminy, by tenże mógł wysłać funkcyonariusza urzędowego do asystencji.

§ 16.

Posiadaczy środków przewozowych należy wzywać o ich dostarczenie, o ile możności równomiernie.

Minister obrony krajowej winien w porozumieniu z Ministrem wojny ustanowić odpowiednie miejsca odstawy w celu oddawania środków przewozowych, uwzględniając przytem interesy, wspomniane w § 10., ustęp pierwszy.

Posiadacz ponosi koszt dostawienia i utrzymania aż do miejsca oddania.

Natychmiast po zarządzeniu gromadzenia środków przewozowych winni posiadacze tych ostatnich przywieźć je lub winni polecić komuś ich przywiezienie do miejsc oddania, a to wraz z posiadanymi przynależnymi przyborami i z żadaną w wezwaniu ilością paszy.

Władze wojskowe odbiorą tamże natychmiast w obecności komisji uznane za zdatne do użytku środki przewozowe po oznaczeniu ich wartości.

§ 17.

Komisye składa się oraz przybiera się do nich ocenicieli i mężów zaufania po myśli postanowień § 5.

Przedstawiciel wojskowości orzeka o zdolności środków przewozowych do użytku.

Przy rozpoczęciu czynności urzędowej należy ogłosić ceny, uważane za normalne przy gromadzeniu środków przewozowych.

Jeżeli posiadacz nie zgadza się na tę cenę, ocenia się wartość po myśli § 6, przyczem nie należy brać na wzgląd ceny podwyższonej ewentualnie wskutek zarządzenia gromadzenia środków przewozowych.

Nie ma środka prawnego przeciw oznaczonej w ten sposób cenie.

Posiadaczom należy się za dostarczoną ilość paszy oraz za odstawienie z powrotem nieodebranych środków przewozowych wynagrodzenie, którego wysokość określili się w rozporządzeniu.

Posiadacze otrzymają przy oddaniu poświadczenie odebrania, w którym ma być także uwidoczniona należąca się kwota pieniężna.

Należne kwoty pieniężne wypłaca się uprawnionym do poboru po myśli § 10.

Przy sprzedaży środków przewozowych, która odbywa się po przeprowadzeniu demobilizacji, należy w pierwszym rzędzie uwzględniać dostawców tych przedmiotów.

Por. rozporządzenia Ministerstwa obrony krajowej z 30 lipca 1914 (Dz. u. p. Nr 185) i z 11 lutego 1915 (Dz. u. p. Nr 72) przytoczone wyżej po § 10 tej ustawy.

§ 18.

Gminy obowiązane są do prowadzenia wykazów, potrzebnych do przygotowania klasyfikacji i poboru koni oraz gromadzenia środków przewozowych, jakoteż do współdziałania przy czynnościach urzędowych w celu wykonania niniejszej ustawy.

§ 19.

Na posiadaczy koni i wozów, którzy nie spełniają obowiązków, ciężących na nich po myśli §§ 4., 6., 7.,

ustęp ostatni, 9., 13. i 15., ustęp trzeci, niniejszej ustawy, nakłada się grzywny do 200 K.

Za przekroczenie postanowień, zawartych w § 10., ustęp trzeci, oraz w § 16., ustęp przedostatni, tudzież za przekroczenie zakazu, wydanego po myśli § 12., jakoteż za rozmyślne uczynienie koni, wpisanych do kart ewidencyjnych, lub środków przewozowych niezdatnymi do użytku do celów wojennych, w czasie po zarządzeniu poboru koni, względnie gromadzenia środków przewozowych, karać się będzie grzywnami do 600 K, z którymi można połączyć areszt do jednego miesiąca, a to niezależnie od ewentualnego karnosądowego ukarania.

W każdym orzeczeniu karnem należy równocześnie oznaczyć karę aresztu aż do najwyższego wymiaru jednego miesiąca, która ma zastąpić grzywnę, w razie jej nieściągalności.

§ 20.

Wykonywanie jurysdykcji karnej i rozstrzyganie o usterkach i zażaleniach należy do władz politycznych, w ostatniej zaś instancji do Ministerstwa obrony krajowej. Rekursy (zażalenia) przeciw orzeczeniom i zarządzeniom, wydawanym na zasadzie niniejszej ustawy lub na zasadzie rozporządzeń, ogłoszonych w celu jej wykonania, nie mają skutku odraczającego.

Wyjątki od tej zasady zachodzą tylko o tyle, o ile chodzi o wykonywanie orzeczeń karnych.

Grzywny wpływają do kasy tych gmin, w których się utrzymuje stale konie lub środki przewozowe.

§ 21.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. W tych powiatach poborowych, w których nie uskuteczniiono jeszcze wydania kart ewidencyjnych, powstaje obowiązek, określony w § 1. niniejszej ustawy, na zasadzie wykazów i spisów, utrzymywanych po myśli ustawy z dnia 16. kwietnia 1873, Dz. u. p. Nr. 77.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi obrony krajowej, który w porozumieniu z innymi interesowanymi Ministrami, w sprawach zaś, odnoszących się do wspólnej siły zbrojnej, także w porozumieniu z Ministrem wojny ma wydać zarządzenia, potrzebne do wykonania niniejszej ustawy.

2.

USTAWA

z dnia 26 grudnia 1912 dotycząca powinności wojennych

(Dz. u. p. Nr. 236, wydany i rozesłany 31 grudnia 1912) wraz z rozporządzeniem Ministerstwa obrony krajowej z dnia 14 listopada 1914, którym w porozumieniu z Ministerstwem wojny i innymi interesowanymi Ministerstwami wydaje się postanowienia wykonawcze do ustawy z dnia 26 grudnia 1912, Dz. u. p. Nr. 236, dotyczącej powinności wojennych. (Dz. u. p. Nr. 326, wydany i rozesłany dnia 29 listopada 1914 r.).

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam, co następuje:

§ 1.

W razie mobilizacji oraz uzupełnienia do stopy wojennej można na czas zagrożenia wojennego lub wszczętej wojny żądać określonych w niniejszej ustawie powinności wojennych tak na rzecz zmobilizowanych (uzupełnionych do stopy wojennej), uzbrojonych na sposób wojenny lub przysposobionych do marszu części siły zbrojnej, jak też i dla zarządzeń ochronnych, potrzebnych do prowadzenia wojny, o ile w drodze zwykłej,

to znaczy środkami, używanymi w pokoju, nie można było zaspokoić odnośnych potrzeb siły zbrojnej w należytych czasie, lub gdyby to się wprawdzie dało skutecznie, ale jedynie niestosunkowo większym nakładem kosztów.

Powinności wojennych można żądać także na rzecz żandarmeryi, straży skarbowej, przydzielonej do siły zbrojnej, i państwowego personalu lasowego (§ 2. ustawy z dnia 6. czerwca 1886, Dz. u. p. Nr. 90.), oraz na rzecz personalu cywilnego innego rodzaju, towarzyszącego sile zbrojnej, jakoteż na rzecz jeńców wojennych, wreszcie na rzecz siły zbrojnej państwa sprzymierzonego.

§ 2.

Minister obrony krajowej winien ogłosić termin, w którym się rozpoczyna zobowiązanie do świadczenia powinności wojennych, oraz w którym zobowiązanie to gaśnie.

§ 3.

Zakres wymagania powinności wojennych należy ograniczyć do rozmiarów bezwarunkowej potrzeby.

Zobowiązanie to powstaje zawsze tylko w miarę możliwości świadczenia.

Za powinności wojenne należy się stosowne wynagrodzenie (§ 33.), o ile ustawa niniejsza wyraźnie nie postarawia czegoś innego.

§ 4.

Świadczenia usług osobistych w celach wojennych, jednakowoż tylko poza linią ognia, można żądać od wszystkich osób cywilnych płci męskiej, zdolnych do pracy, które nie ukończyły jeszcze lat 50, a to w razie, jeżeli do pokrycia zapotrzebowania w tym względzie nie wystarczają robotnicy, zgłaszający się dobrowolnie, ani obowiązani do służby w pospolitem ruszeniu, względnie

obowiązani do służby wojskowej, będący do rozporządzenia wedle § 7. ustawy o służbie wojskowej.

Należy wybierać młodsze osoby przed starszemi, a o ile to wogóle jest możliwe, tylko takie osoby, które ze względu na zwykłe swe zatrudnienie nadają się do odnośnych robót.

R. w. do § 4.:

1. Do wyboru osób, które na zasadzie ustawy mają być powołane do świadczenia usług osobistych, mają zastosowanie obok unormowanych w ustępie drugim paragrafu ustawy zasady następujące:

a) nie należy przeznaczać osób przed ukończeniem 17 roku życia, o ile nie chodzi o młodocianych robotników pomocniczych, którzy i tak są już zatrudnieni w jednym z zakładów, objętych rekwizycją na zasadzie § 18, ustawy;

b) osoby potrzebne, jeżeli nie używa się ich do pełnienia służby w poczcie siły zbrojnej, należy powoływać o ile możliwości z tej samej miejscowości, gdzie mają być zajęte, albo z najbliższej okolicy tej miejscowości.

2. Osobom, powołanym do świadczenia usług osobistych i należących do poczty siły zbrojnej, będzie zapewniona ochrona polegająca na prawie międzynarodowym i przewidziana w istniejących układach państwowych, dotyczących zwyczajów wojny lądowej, w ten sposób,

1. że stoi na ich czele osoba, odpowiedzialna za swych podwładnych;

2. że mają pewną zdala widoczną odznakę;

3. że gdyby miały być w pewnym poszczególnym wypadku uzbrojone, otwarcie broń noszą i

4. przestrzegają ustaw i zwyczajów wojennych.

§ 5.

Od świadczenia usług osobistych są bezwarunkowo zwolnieni:

a) niezdadni do tego pod względem umysłowym i cielesnym;

b) urzędnicy państwowi i inni urzędnicy publiczni, naczelnicy gmin, jakoteż osoby, wymienione w § 57. ustawy o służbie wojskowej, tudzież osoby, zajmujące takie stanowiska, które na zasadzie § 2.

ustawy z dnia 6. czerwca 1886, Dz. u. p. Nr. 90. względnie na zasadzie ustawy, dotyczącej instytucji obrony krajowej a obowiązującej w księżęstwie Tyrolu i w kraju Przedarlunii, uzasadniają uwolnienie od służby w pospolitem ruszeniu:

c) osoby, pełniące obowiązki duszpasterzy:

d) osoby, zwolnione na zasadzie umów międzynarodowych wyraźnie lub wedle zwyczaju, przyjętego w prawie narodów.

Od pełnienia trwających dłuższy czas robót i usług poza obrębem gminy pobytu są zwolnieni:

1. samodzielni rolnicy, posiadacze fabryk i przemysłów,

2. ci, którym stosunki rodzinne, zasługujące na szczególne uwzględnienie, nie pozwalają na wydalenie się bez zagrożenia bytu członków rodziny.

§ 6.

Osoby, które należą do personalu środka przewozu lub ruchu, zakładu przemysłowego lub innego zakładu pracy itd., objętego rekwizycją na zasadzie niniejszej ustawy i które można powołać do pełnienia usług osobistych (§§ 4. i 5.), obowiązane są do pozostania w swym dotychczasowym stosunku służbowym lub stosunku pracy przez czas, w którym przedsiębiorstwo objęte jest rekwizycją, aż do tej chwili, kiedy ustanie ogólne lub osobiste zobowiązanie do powinności wojennych (§§ 2. i 4.) lub kiedy co do ich osoby zajdzie przyczyna zwolnienia (§ 5.).

Innych osób, należących do tego personalu, nie można, w razie prawidłowego rozwiązania stosunku służbowego lub stosunku pracy, zmusić do świadczenia dalszych usług w przedsiębiorstwie.

R. w. do § 6.:

W razie objęcia rekwizycją zakładów przemysłowych i innych zakładów ruchu należy w umowach, zawartych przez

zarząd wojskowy z właścicielami przedsiębiorstw, nałożyć na pracodawcę obowiązek, aby bez zgody służbobierycy nie zmieniał warunków, istniejących co do płacy, służby i pracy ani nie żądał większych świadczeń bez odpowiedniego wynagrodzenia.

W tych przypadkach, w których służbobieryca według przepisów ustawowych, miarodajnych dla jego stosunku pracy i służby, ma prawo do natychmiastowego rozwiązania tego stosunku, nie może go służbodawca nawet wtedy zmusić do pozostania w jego stosunku służby lub pracy, gdyby odnośny zakład został na zasadzie ustawy objęty rekwizycją przez zarząd wojskowy.

Właściwość tych sądów (władz), które według ustaw obowiązujących mają rozstrzygać spory, wynikające z stosunku służbowego i stosunku pracy, pozostaje nadal w mocy.

Nastanie obowiązku, opartego na § 6. ustawy, winien służbodawca ogłosić w odpowiedni sposób w pracowniach.

§ 7.

Za świadczenia osobiste płaci się wynagrodzenie na zasadzie postanowień, wydać się mających w drodze rozporządzenia, uwzględniając przytem rodzaj świadczonych usług, względnie pracy.

Robotnicy otrzymują odszkodowanie za zużycie i uszkodzenie potrzebnych narzędzi, które z sobą przynieśli.

Osobom, które powołano do pełnienia usług na zasadzie niniejszej ustawy, przysługuje, w razie jeżeli popadną w chorobę, podczas pełnienia tych usług, prawo żądania bezpłatnego leczenia w wojskowym zakładzie sanitarnym.

R. w. do § 7.:

1. Wynagrodzenie za świadczenia osobiste polega na dziennej płacy pieniężnej i na zwrocie ewentualnych wydatków na podróż, połączonych z pełnieniem usług.

Przy udzielaniu utrzymania in natura należy z płacy pieniężnej potrącić wynagrodzenie, ustanowione w niniejszem rozporządzeniu (do § 22) za utrzymanie w naturze.

Dzienne wynagrodzenie pieniężne dla osób, które się powołuje do usług, pełnionych w wojsku przez oficerów lub osoby z nimi na równi postawione, jak lekarzy, inżynierów, lekarzy weterynaryjnych, wymierza się na podstawie nale-

żytości pieniężnych, przypadających gażystom X. klasy rangi najniższego stopnia płacy. Zwrot wydatków podróźnych należy się im, jak gażystom X. klasy rangi.

Wynagrodzenie pieniężne za pełnienie usług w charakterze osób, pielęgnujących chorych, wynosi dziennie 8 K, za usługi w charakterze innych pomocników sanitarnych, kierowników względnie dozorców ruchu pojazdów motorowych, mechaników, maszynistów, konduktorów lub kowali dla środków przewozowych, oraz w charakterze kierowników partyi przy pędzeniu bydła rzeźnego, dziennie 5 K, wreszcie za usługi w charakterze woźniców, prowadzących zwierzęta juczne, poganiaczy, parobków, przeznaczonych do sprzęgania, lub wyrobników dziennych, dziennie 3 K, przyczem jednak nie należy przekraczać wynagrodzenia, zwyczajnego w danym miejscu, jak długo odnośnych osób używa się w miejscach ich pobytu. Wynagrodzenie to oraz płacę pieniężną za ewentualne inne świadczenia usług winien ustanawiać wojskowy kierownik stacyi zatrudnienia, w danym razie o ile możności w porozumieniu z polityczną władzą powiatową. Przytem należy według rodzaju świadczonych usług lub wykonywanej pracy uwzględnić poprzednio wspomniane stopy maksymalnej najwyższej kwoty dziennej 8 K.

Wynagrodzenie pieniężne oraz zwrot ewentualnych wydatków podróźnych, połączonych z pełnieniem usług, uiszczą się wedle wojskowych przepisów należnościowych, o ile w następujących przepisach nie postanowiono czego innego.

2. Osoby, których się używa w zakładzie przemysłowym lub innym zakładzie, objętym w zarząd wojskowy, należy wynagradzać w sposób, przyjęty dotychczas w tym zakładzie. Świadczenia ponad zwykłą miarę należy odpowiednio wynagradzać.

3. Wysokość odszkodowania, które należy płacić za użycie i uszkodzenie narzędzi, winny ustanawiać władze (organa), którym przydzielono robotników do pełnienia usług, według wartości zwyczajnej w porozumieniu z zastępcą gminy, w której robotnika się uwalnia; odszkodowanie należy wypłacić w dniu uwolnienia.

Do postępowania z osobami, przyjętymi do stanu chorych wojskowego zakładu sanitarnego, należy także bezpłatne utrzymanie i bezpłatne dostarczanie lekarstw, natomiast za czas ten należy się tylko połowa dziennego wynagrodzenia pieniężnego. Przez wojskowe zakłady sanitarne należy także rozumieć zajęte przez zarząd wojskowy szpitale i szpitale w koniecznej potrzebie, należące do gmin (§ 25.).

§ 8.

Osoby, które na zasadzie niniejszej ustawy powołano do pełnienia usług osobistych, jakoteż osoby, używane do robót lub usług dobrowolnych, uważa się pod względem ewentualnych roszczeń o zaopatrzenie dla nich oraz dla osób przez ich śmierć osieroconych, o ile im nie należy się już w danym razie zaopatrzenie wedle obowiązujących ustaw lub układów, za osoby wojskowe, a to w tym przypadku, jeżeli ułomność, powodująca niezdolność do zarobkowania (niezdolność do służby) lub śmierć nastąpiła wskutek pełnienia tych usług i to się da udowodnić.

Zaopatrzenie to określi się w osobnem rozporządzeniu.

Potrzebującym wsparcia rodzinom osób, powołanych na zasadzie niniejszej ustawy do pełnienia usług osobistych, przysługuje prawo żądania takiego samego wsparcia, jakie należy się rodzinom nieczynnych osób wojskowych, powołanych z powodu mobilizacyi.

R. w. do § 8.:

1. Przy ocenie warunków ewentualnego roszczenia o zaopatrzenie oraz przy przyznaniu i wypłacaniu poborów zaopatrzenia należy stosować ustawowe postanowienia o zaopatrzeniu osób wojskowych i osób po nich pozostałych. Potrzebne dochodzenia należy przeprowadzać z urzędu, jeżeli środki dowodowe, dostarczone przez stronę (świadcstwo lekarskie), nie wystarczają.

2. Pod względem wymiaru poborów zaopatrzenia należy uważać na równi:

- a) osoby, powołane do świadczenia usług, pełnionych w wojsku przez oficerów lub osoby z nimi na równi postawione, jak lekarzy, inżynierów, lekarzy weterynaryjnych, z gażystami X. klasy rangi na najniższym stopniu płacy;
- b) osoby pielęgnujące chorych, z nie należącymi do żadnej klasy rangi gażystami na najniższym stopniu gaży;
- c) innych pomocników sanitarnych, kierowników względnie dozorców ruchu pojazdów motorowych, mechaników, maszynistów, konduktorów dla środków przewozowych, oraz kierowników partyi przy pędzeniu bydła rzeźnego, z plutonowymi;

- d) kowali przy środkach przewozowych i profesjonistów wszelkiego rodzaju, z kaprałami;
- e) woźniców lub prowadzących zwierzęta juczne, poganiaczy, parobków, przeznaczonych do sprzęgania, oraz wyrobników dziennych, z żołnierzami bez szarzy.

Jeżeli rozchodzi się o roszczenia do zaopatrzenia, przysługujące innym osobom, nie zaliczonym do wspomnianej poprzednio kategorii; względnie osobom po nich pozostałym, ustala w każdym przypadku wysokość poborów zaopatrzenia komisya ministeryalna, wspomniana w § 33. ustawy.

§ 9.

Osoby cywilne, należące do pocztu zmobilizowanych lub uzupełnionych do stopy wojennej oddziałów wojskowych (komend, władz i zakładów) siły zbrojnej albo do załogi okrętu wojennego, pełniącego służbę, lub statku, wcielonego w razie mobilizacyi lub wojny na pewien czas do marynarki wojennej, podlegają ze względu na czyny karygodne, popełnione podczas trwania tego stosunku, wojskowemu sądownictwu karnemu i wojskowej władzy karnej dyscyplinarnej.

Osoby, pozostające w służbie tych przedsiębiorstw komunikacyjnych, które w razie uzupełnienia do stopy wojennej lub w razie mobilizacyi pełnią pod kierownictwem wojskowości powinności wojenne po myśli ustawy, podlegają ze względu na naruszenia swych obowiązków służbowych, popełnione podczas trwania tego stosunku, wojskowemu sądownictwu karnemu i wojskowej władzy karnej dyscyplinarnej.

Osoby cywilne, nienależące wprawdzie do osób, wymienionych w obu poprzednich ustępach, których się jednak w razie uzupełnienia do stopy wojennej lub w razie mobilizacyi używa pod kierownictwem organów wojskowych do pewnej pracy po myśli niniejszej ustawy, winny w czasie tego swego zatrudnienia bezwarunkowo słuchać rozkazów, wydawanych przez te organa wojskowe co do wykonania tych prac, i podlegają ze względu na naruszenie tego obowiązku wojskowemu są-

downietwu karnemu i wojskowej władzy karnej dyscyplinarnej.

Osoby cywilne należy zawiadomić o tem, że podlegają wojskowemu sądownictwu karnemu i wojskowej władzy karnej dyscyplinarnej oraz o tem, jak daleko ta jurysdykcya sięga.

R. w. do § 9.:

1. Osoby używane do świadczenia usług osobistych w celach wojennych nie będą zobowiązane na artykuły wojenne. Nie podlegają one tedy postanowieniom II. części księgi wojskowej ustawy karnej „o zbrodniach wojskowych oraz o karaniu za nie“; postanowienia te wchodzi w rachubę tylko co do tych osób, które należą do załogi okrętu wojennego, pełniącego służbę, lub statku, wcielonego w razie mobilizacji lub wojny na pewien czas do marynarki wojennej i przed wstąpieniem do tego stosunku zostały zobowiązane przysięgą na banderę.

Wojskowe sądownictwo karne będzie sprawowane przez sądy wspólnej siły zbrojnej lub obrony krajowej.

2. Przeciw osobom, używanym do świadczenia usług osobistych, należy stosować jako kary dyscyplinarne nagane i dyscyplinarne kary aresztu, odpowiadające rodzajowi ich służby. Przytem należy uważać na równi:

osoby, używane do świadczenia usług, pełnionych w wojsku przez oficerów lub osoby z nimi na równi postawione, z oficerami;

osoby, pełniące służbę jako werkmistrze, przodownicy lub podurzędnicy, jakoteż osoby biegłe w pielegnowaniu chorych, z sierżantami;

osoby wspomniane w postanowieniach wykonawczych do § 8, lit. c) i d), z plutonowymi, służącymi nadal dobrowolnie;

w końcu osoby, wymienione w tychże postanowieniach pod lit. e) z żołnierzami bez szarży.

Osoby, wymienione w pierwszym ustępie paragrafu, podlegają karnej władzy dyscyplinarnej komendanta oddziału wojskowego, przy którym świadczą usługi osobiste.

Funkcyonaryusze przedsiębiorstw komunikacyjnych i osoby, używane do robót pod kierownictwem wojskowości, podlegają pod względem „dyscyplinarnym“ komendantowi wojskowemu, pod którego kierownictwem przedsiębiorstwo pozostaje lub robotę się spełnia. Jeżeli osobą, mającą według przepisów powyższych prawo karania, jest oficer sztabowy lub osoba z nim równorzędna, natenczas przyłącza im władza karna ko-

komendanta oddziału wojska, jeżeli jest nią oficer wyższy lub osoba z nim równorzędna, natenczas przysługuje im władza karna komendanta odkomenderowanego poddziału wojska. Aspirantom na oficerów i aspirantom na urzędników wojskowych jakoteż podoficerom, występującym w charakterze komendantów transportu lub oddziału, można nadać prawo karania dyscyplinarnego w ramach, obowiązujących w tym względzie przepisów wojskowych. Jeżeli osobą, mającą prawo karania jest oficer wyższy lub osoba od niego rangą niższa, natenczas (wyższe) prawo karania, przysługujące komendantowi oddziału wojska, wykonywane będzie przez tego komendanta, który ma to prawo karania nad osobą, uprawnioną do karania.

3. Osoby, używane do świadczenia usług osobistych, winien komendant wojskowy, zanim rozpoczną swą służbę, pouczyć o tem, w jakim zakresie podlegają wojskowemu sądownictwu karnemu i wojskowej karnej władzy dyscyplinarnej. Pouczenie to odbyć się ma w tym języku krajowym, którym posługuje się osoba, mająca być pouczoną.

§ 10.

Każdego posiadacza wozu z zaprzęgiem albo zwierzęcia, zdanego do transportu osób lub ciężarów, można zniewolić do oddania tych przedmiotów z odpowiednimi przyborami na podwozy (w celu przenoszenia ciężarów).

Jeżeli posiadacz obowiązany jest do pełnienia usług osobistych (§§ 4. i 5.) winien osobiście pełnić służbę jako woźnica (poganiacz zwierząt jucznych); ma on jednak prawo dać na swoje miejsce odpowiedniego zastępcę.

Jeżeli jednak posiadacz nie może dostarczyć zastępcy, a nie można go także zmusić do pełnienia usług osobistych, winna gmina ustanowić woźnicę (poganiacza zwierząt jucznych) z pośród osób, obowiązanych do usług osobistych.

Za objęcie rekwizycją należy się wynagrodzenie, które oznaczy się w drodze rozporządzenia.

R. w. do § 10.

1. Za zwierzęta, zdane do transportu ciężarów, nie należy z reguły uważać bydła do chowu lub bydła, dającego mleko.

Objęcie rekwizycją takich zwierząt do służby transportowej może tedy nastąpić tylko wyjątkowo, jeżeli zwierzęta te przyzwyczajone są do pociągu i takie ich użycie nie naraża na szwank ich właściwego przeznaczenia na przyszłość. Przytem wolno dopiero w przypadku ostatecznym wziąć w rachubę zwierzęta, należące do trzód zarodowych lub stowarzyszeń, związanych dla utrzymywania trzód bydła, jakoteż zwierzęta, zakupywane lub premiovane przy pomocy subwencji państwa lub kraju. Należycie wypróbowane matki, tudzież buhajki i byki rozplodowe oraz zwierzęta z posuniętą daleko ciążnością nie należy pod żadnym warunkiem obejmować rekwizycją.

2. Za wozy i zwierzęta, oddane do służby w celu przewożenia (służby zwierząt jucznych), płaci się dziennie następujące wynagrodzenia :

za wóz dwuzaprzężny, zaprzężony w konie	6 K
za wóz jednozaprzężny, zaprzężony w konie	4 „
za wóz dwuzaprzężny, zaprzężony w woły	5 „
za dwa konie pociągowe z uprzężą	4 „
za zwierzę juczne	2 „
za konia pod wierzch	3 „

Oprócz tego należy się pasza dla zwierząt. Również ponosi zarząd wojskowy kosztą utrzymania wozów w dobrym stanie, kosztą uprzęży i siodła z przyborami do jazdy oraz podkucia.

Przynależnemu personalowi należą się wynagrodzenia według postanowień wykonawczych do § 7.

Wynagrodzenia i zapłaty należą się od dnia odebrania aż do oddania, a potem jeszcze za tyle dni, ile potrzeba na powrót najkrótszą drogą do miejsca, w którym nastąpiło odebranie (miejsca oddania), przyczem każde 40 kilometrów jakoteż resztę, przewyższającą 20 kilometrów, należy liczyć za świadczenie w jednym dniu.

Wozy i zwierzęta (wozy lokalne), potrzebne do przejściowego użytku dla wojskowych celów lokalnych, zabiera się na dni w miejscu zapotrzebowania lub jego najbliższej okolicy i używa się ich w taki sposób, aby w razie użytku całodziennego mogły wrócić do miejsca, gdzie stoją, w ciągu 16 godzin, w razie zaś użytku przez pół dnia, w ciągu 8 godzin od chwili odjazdu z tegoż miejsca. Za całodzienny użytek tych wozów lokalnych należą się wynagrodzenia względnie zapłaty, ustanowione w postanowieniach wykonawczych do niniejszego paragrafu i do do § 7, za użytek przez pół dnia należy się połowa tychże, w żadnym jednak razie nie należy się skarbowe utrzymanie dla ludzi lub zwierząt.

§ 11.

Posiadacza każdego pojazdu, poruszanego siłą motoru, a nadającego się do przewozu na lądzie, można

zniewolić do oddania tego pojazdu wraz z woźnicą (szoferem) (§ 6) na cele siły zbrojnej i to z wszystkimi potrzebnymi do użytku przyborami.

Za objęcie rekwizycją należy się wynagrodzenie, które oznaczy się w drodze rozporządzenia.

R. w. do § 11.

Za oddane pojazdy, poruszane siłą motoru, płaci się dziennie następujące wynagrodzenia :

za koło motorowe bez wozu	4 K
za koło motorowe z wozem	5 „
za samochód osobowy z dwoma siedzeniami włącznie z siedzeniem kierownika	15 „
za samochód osobowy z więcej siedzeniami	20 „
za autobus	30 „
za samochód ciężarowy, a mianowicie :	
dla ciężaru użytkowego od 1500 do 3000 kilogramów .	30 „
dla ciężaru użytkowego ponad 3000 kilogramów . .	35 „
za lokomotywę drogową lub pługową albo inną maszynę pociągową	40 „
za taczkę doczepną	5 „
za wóz doczepny	10 „

Najwyższy ciężar użytkowy należy ustalić przy odbieraniu pojazdów ewentualnie zapomocą świadectw firmy.

Utrzymanie pojazdów, poruszanych siłą motoru i dostarczanie przedmiotów, potrzebnych do ich ruchu, należy do zarządu wojskowego.

Kierownikom, względnie dozorcóm ruchu (maszynistóm, mechanikom), używanym do pełnienia usług na zasadzie nielicznej ustawy, należy się wynagrodzenie według przepisów wykonawczych do § 7.

Wynagrodzenia i zapłaty należą się od dnia odebrania aż do oddania, a potem jeszcze przez tyle dni, ile potrzeba do powrotu najkrótszą drogą do miejsca, gdzie je w swoim czasie oddano, przyczem należy liczyć za świadczenie w jednym dniu co do samochodów osobowych i kół motorowych po 200 kilometrów, co do autobusów i samochodów ciężarowych po 100 kilometrów, a co do lokomotyw drogowych i pługowych oraz innych maszyn pociągowych po 30 kilometrów jakoteż resztę, przewyższającą więcej, jak o połowę odnośną ilość kilometrów.

Pojazdy poruszane siłą motoru (wozy lokalne), potrzebne do przejściowego użytku dla wojskowych celów lokalnych, zabiera się na dni w miejscu zapotrzebowania lub jego najbliższej okolicy i używa się ich w ten sposób, aby w razie użytku całodziennego mogły wrócić do miejsca, gdzie stoją w ciągu 16

godzin, w razie zaś użytku przez pół dnia, w ciągu 8 godzin od chwili odjazdu z tego miejsca. Za całodzienny użytek tych wozów lokalnych należy się posiadaczowi pojazdu, poruszającego siłą motoru, wynagrodzenie, ustanowione w postanowieniach wykonawczych do niniejszego paragrafu, kierownikowi (dozorcy ruchu) zapłata, przepisana w postanowieniach wykonawczych do § 7, za użytek zaś przez pół dnia połowa tych kwot, w żadnym jednak wypadku nie należy się skarbowe utrzymanie. Przedmiotów potrzebnych do ruchu ma dostarczać posiadacz bez prawa do wynagrodzenia za nie.

§ 12.

Posiadaczy statków wodnych i powietrznych można zniewolić do oddania tych statków do użytku. Można żądać także zupełnego oddania statków tego rodzaju.

Można statki te objąć rekwizycją razem z załogą (§ 6) i przyborami lub bez załogi i przyborów.

Za statki, objęte rekwizycją, płaci się wynagrodzenie na podstawie ocenienia przez komisję, jeżeli nie zawarto co do tego osobnych układów.

Ruch statków wodnych lub powietrznych można zastanowić albo skorzystać z niego całkowicie lub częściowo w celach wojskowych.

Za zastanowienie ruchu nie płaci się wynagrodzenia.

Wyrób i utrzymywanie statków powietrznych można zastanowić albo też tylko ograniczyć.

R. w. do § 12.

1. Przed objęciem statków wodnych czy statków powietrznych, winno odbyć się stwierdzenie komisjonalne ich wspólnej wartości.

Komisya taka składa się:

- a) z jednego reprezentanta politycznej władzy powiatowej w charakterze prezesa,
- b) z jednego reprezentanta wojskowości,
- c) z jednego reprezentanta władzy skarbowej.

Na żądanie jednego z członków komisji winien prezes powołać rzeczoznawcę, od którego ma odebrać przysięgę przed rozpoczęciem czynności urzędowej. W razie różnicy zdań przyjmuje się wartość w przeciętnej wysokości kwot, podanych przez trzech członków komisji.

Rzeczoznawcy należy się wynagrodzenie, które ustala komisya w wysokości najwyżej 8 K dziennie, w czym ma być już zawarty zwrot wydatków na podróz. Wynagrodzenie to zapłaci zaliczkowo na rachunek etatu wojskowego polityczna władza powiatowa miejsca oddania.

2. Jeżeli co do zupełnego oddania lub oddania do użytku nie przyszło mimo usilnych starań dobrowolnie porozumienie do skutku, natenczas należy za zupełne oddanie zapłacić ustaloną cenę szacunkową, zaś wynagrodzenie, przypadające za użycie (z przyborami i załogą lub bez nich), winna ustalić komisya w taki sam sposób, jak wartość.

Co do warunków płacy, służby i pracy załogi statków wodnych i powietrznych mają zastosowanie postanowienia wykonawcze do § 6.

§ 13.

Od obowiązku oddawania na cele powinności wojennej po myśli §§ 10, 11 i 12 są zwolnione następujące pojazdy, statki, konie i zwierzęta juczne :

- a) przeznaczone do użytku Dworu Najjaśniejszego Pana oraz członków Domu cesarskiego ;
- b) służące do osobistego użytku panującego księcia na Liechtensteinie w domu ordynackim w Wiedniu i na zamku w Eisgrub na Morawach ;
- c) przeznaczone do użytku tych osób, którym po myśli prawa międzynarodowego przysługuje prawo zakrajowości ;
- d) potrzebne bezwarunkowo do przewożenia poczty, do celów policyjnych i sanitarnych, tudzież dla straży ogniowych ;
- e) potrzebne bezwarunkowo dla duszpasterzy, lekarzy i weterynarzy na wsi do wykonywania ich zawodu i to najwyżej jeden pojazd, poruszany siłą motoru, lub wóz z zaprzęgiem, albo jeden wierzchowiec lub zwierzę juczne ;
- f) należące do stadnin dworskich i państwowych zakładów hodowlanych, tudzież do stajen dla ogierów i źrebiąt ;
- g) ogiery i klacze, używane stale w celach hodowli w stadninach prywatnych, licencyonowane ogiery

prywatne, klacze zrebne i klacze z zrebietami w czasie czteromiesięcznego okresu ssania, wreszcie konie, utrzymywane stale i wyłącznie dla wyścigów.

Jeżeli pojazdy, statki lub zwierzęta, zabrane po myśli § 10, 11 lub 12, staną się w tym czasie, kiedy ulegają rekwizycyi, całkiem niezdatne do użytku, jeżeli ulegną uszkodzeniu lub wartość ich zmniejszy się w sposób niezwyczajny, wówczas przysługuje posiadaczowi prawo do żądania odszkodowania tylko wtedy, jeżeli szkoda powstała bez jego winy, względnie bez winy personelu (woźnicy, poganiacza zwierząt jucznych, szofera i t. d.), w razie jeżeli dostarczył tego ostatniego.

Za zwyczajne zużycie środków przewozowych nie płaci się odszkodowania.

Przy wymiarze kwoty odszkodowania należy wziąć za podstawę odnośną wartość szacunkową, stwierdzoną przez komisję przy objęciu rekwizycyą.

R. w. do § 13.

1. Za potrzebne do celów sanitarnych (lit. d) należy uważać także statki i zwierzęta, używane stale do czyszczenia ulic, wywozu śmiecia i odchodów ludzkich.

Za duszpasterzy, lekarzy i lekarzy weterynaryjnych na wsi (lit. e) należy uważać także tych, którzy mieszkają wprawdzie w mieście, wykonują jednak swój zawód także w jednej lub więcej gminach wiejskich.

Pod stadninami prywatnymi (lit. g) należy rozumieć wszystkie przedsiębiorstwa hodowlane, które używają stale conajmniej cztery klacze do hodowli. Za klacze zrebne uważać należy także te klacze, które w ubiegłym w ostatnim czasie okresie stanowienia zostały odstanowione przez ogiera państwowego lub licencyowanego ogiera prywatnego, chyba, że w ostatnich dwóch latach mimo stanowienia pozostały jałowe.

2. Prawo do odszkodowania może — jeżeli ono należy się wedle ustawy w tym lub owym przypadku — wchodzić tylko w takim razie w rachubę, jeżeli zarząd wojskowy nie dał odszkodowania przez udzielenie takiego samego przedmiotu lub naprawienie uszkodzonego.

§ 14.

Zwierzęta, nadające się do przenoszenia wiadomości, w szczególności gołębie można zabierać za zapłatą wynagrodzenia, które się określi w drodze rozporządzenia.

Mozna zabronić trzymania zwierząt tego rodzaju oraz utrzymywania ruchu zapomocą nich lub też tylko trzymanie to, względnie ruch, ograniczyć.

R. w. do § 14.

Za zabrane gołębie należy uiszczać jednorazowe wynagrodzenie w kwocie 1 K 50 h za sztukę.

§ 15.

Wolno używać bez wynagrodzenia wszystkich, nawet w posiadaniu prywatnem znajdujących się gościńców, dróg i przedmiotów, zbudowanych sztuką (mostów, wiaduktów i t. p.).

Siła zbrojna i towarzyszące jej poczty mogą bez ograniczenia używać środków przewozy (przewozów, promów itd.). Ze względów wojskowych można zastanowić w zupełności ruch zapomocą środków przewozy. Za użycie publicznych środków przewozy należy się wynagrodzenie, odpowiadające zwyczajnej wartości świadczenia, oznaczonej przez komisję, a to bez względu na ewentualne zobowiązania, ciężące na właścicielu środka przewozy na podstawie dokumentu koncesyjnego. Za zastanowienie ruchu nie płaci się odszkodowania.

Za użycie środka przewozy, służącego do użytku prywatnego, nie płaci się wynagrodzenia.

Za szkodę wyrządzoną przez użycie środków przewozy oraz przedmiotów zbudowanych sztuką, które znajdują się w posiadaniu osób prywatnych, płaci się odszkodowanie.

R. w. do § 15.:

1. Komisjonalne stwierdzenie wartości świadczenia winno nastąpić wedle przepisów, zawartych w trzech ostatnich ustępach punktu 1. postanowień wykonawczych do § 12.

2. O szkodzie, wyrządzonej w środkach przewozy oraz w przedmiotach zbudowanych sztuką, które znajdują się w posiadaniu osób prywatnych, winien poszkodowany — jeżeli szkoda ta nie została w obopólnem porozumieniu wynagrodzona w gotówce albo potwierdzona (pokwitowana) — donieść natychmiast politycznej władzy powiatowej, podając wysokość szkody, zaś ta władza winna ją bezzwłocznie zbadać, powołując do tego rzeczoznawcę, przy szkodach, wynoszących więcej, jak 1.000 K, przybierając także reprezentanta władzy skarbowej. Jeżeli poszkodowany nie zadowolony się kwotą odszkodowania, ofiarowaną mu na podstawie tych dochodzeń przez zarząd wojskowy w porozumieniu z zarządem skarbowym, natenczas dochodzenie powyższe ma stanowić podstawę dla postępowania, które będzie przeprowadzone według § 33. Wynagrodzenie, co do którego należy się z rzeczoznawcą naprzód umówić, wypłaci polityczna władza powiatowa na rachunek zarządu wojskowego. Odebranie przysięgi od rzeczoznawcy należy do politycznej władzy powiatowej.

§ 16.

Dla używania kolei żelaznych miarodajne są istniejące przepisy lub umowy, zawarte ewentualnie z odnośnymi przedsiębiorstwami.

Jeżeli względy wojskowe wymagają tego, można zastanowić ruch na poszczególnych lub na wszystkich liniach oraz użyć go całkowicie lub częściowo do celów wojskowych.

Za zastanowienie ruchu nie płaci się wynagrodzenia, o ile postanowienia ustawowe, koncesye lub układy nie przepisują czego innego.

§ 17.

Kolejowe urządzenia telegraficzne oraz prywatne urządzenia telegraficzne i telefoniczne można w całości lub częściowo zabierać do użytku wraz z ich personelem (§ 6) i przyborami, albo też można zastanowić ich ruch.

Za użycie kolejowych oraz prywatnych urządzeń telegraficznych i telefonicznych płaci się wynagrodzenie według stóp taryfy, obowiązujących przy używaniu telegrafów względnie telefonów państwowych.

Jeżeli jednak dla prywatnych urządzeń telegraficznych i telefonicznych obowiązują niższe stopy taryfy, płaci się wynagrodzenie według tych stóp niższych. Za szkodę zrządzoną skutkiem używania, płaci się odszkodowanie.

Za zastanowienie ruchu nie płaci się wynagrodzenia.

R. w. do § 17.:

Co do doniesienia o szkodzie, zrządzonej skutkiem używania prywatnych urządzeń telegraficznych i telefonicznych, co do badania szkody i wynagrodzenia za nią, ma zastosowanie punkt 2, postanowień wykonawczych do § 15.

§ 18.

Posiadacze zakładów dla ruchu i zakładów przemysłowych obowiązani są dla celów, określonych w § 1, według wyboru żądającego powinności albo sami prowadzić swoje przedsiębiorstwo, albo oddać je do użytku wraz z personelem (§ 6.).

Za używanie utrzymywanych w ruchu zakładów obliczonych na zarobek, płaci się na zasadzie ocenienia przez komisję wynagrodzenie, którego podstawą jest przeciętny dochód.

Należy odpowiednio uwzględnić rozszerzenia, oraz ograniczenia ruchu, tudzież ewentualne dostarczenie personelu przez zarząd wojskowy.

R. w. do § 18.:

1. Zakłady dla ruchu i zakłady przemysłowe można obejmować rekwizycją z tytułu powinności wojennej tylko w przypadku bezwarunkowej konieczności; także i w tym przypadku należy się jednak starać o osiągnięcie dobrowolnego porozumienia z osobą obowiązana.

2. Jeżeli na posiadacza zakładu dla ruchu lub zakładu przemysłowego nałożono obowiązek do dalszego prowadzenia przedsiębiorstwa, wówczas jest tenże obowiązany, produkta swe, o ile ich zarząd wojskowy zażąda, oddawać mu do rozporządzenia bezzwłocznie po takich cenach, po jakich zbywał przeciętnie swe produkta w ciągu ostatniego roku przed ogłoszeniem rozpoczęcia się zobowiązania do świadczenia powinności wojennych. O ile zobowiązany do świadczenia z powodu znacznej zmiany, zaszłej w kosztach produkcji (wahania się

produktów surowych, zwiększenie lub zmniejszenie się wydatków na zarząd z powodu rozszerzenia lub ograniczenia ruchu w interesie zarządu wojskowego, ewentualne dostarczenie personelu przez zarząd wojskowy i t. d.), zażąda zmiany ceny lub zarząd wojskowy zmianę tą uzna za wskazaną, a porozumienie w tym względzie nie przyjdzie do skutku, zasięgnie zarząd wojskowy co do wysokości ceny, w danym razie odpowiedniej, opinii nieinteresowanych rzeczoznawców i poweźmie decyzję po porozumieniu się z zarządem skarbowym. Na wezwanie zarządu wojskowego wymieni rzeczoznawców ta władza centralna, która według swego zakresu działania i z uwagi na rodzaj zobowiązanego do świadczeń przedsiębiorstwa wchodzi w tym względzie przedewszystkiem w rachubę.

Dla ważniejszych artykułów użytkowych, nadających się do ustanowienia cen jednolitych (artykuły nabywane ustawicznie w wielkich ilościach), winien ustalać ceny, o ile nie chodzi o artykuły, dla których ogólne stopy wynagrodzenia mają być ustalone w drodze rozporządzenia, w odpowiednich terminach zarząd wojskowy w porozumieniu z zarządem skarbowym i współinteresowanymi władzami centralnymi po wysłuchaniu bezstronnych rzeczoznawców, których wybrać ma dotycząca władza centralna z kół zawodowych, wchodzących w rachubę. W komisji takiej przewodniczy reprezentant zarządu skarbowego.

Jeżeli posiadacz zakładu nie zadawalnia się cenami, według postanowień powyższych ustalonymi, może dochodzić swego roszczenia po myśli § 33. ustawy.

3. Jeżeli żądanie dotyczy oddania do używania (do użytku), a co do wynagrodzenia jakoteż co do warunków oddania tudzież odebrania z powrotem zakładu przemysłowego porozumienie nie zostanie osiągnięte, należy wynagrodzenie jakoteż warunki oddania i odebrania zakładu ustalić przez komisję.

Tytułem wynagrodzenia należy przyznać posiadaczowi zakładu dochód przeciętny, osiągnięty w ostatnich pięciu latach, a w razie, jeżeli zakład istnieje krócej przeciętny dochód roczny od chwili istnienia zakładu, przyczem za dochód należy uważać nadwyżkę, pozostałą z dochodów przedsiębiorstwa po potrąceniu przypadających na utrzymanie ruchu w zakładzie kosztów zarządu i ruchu, wszelkich innych wydatków oraz podatków i innych danin publicznych wraz z dodatkami, ewentualnych strat, wreszcie po uskutecznieniu odpowiednich odpisów tytułem zmniejszenia się wartości obiektów majątkowych i po potrąceniu odsetek od długów. Wydatki, połączone z prawidłowym prowadzeniem przedsiębiorstwa, obciążają przez czas oddania przedsiębiorstwa zarządowi wojskowemu wspólny etat wojskowy. Jeżeli w czasie trwania oddania wynikły szkody z powodu rozszerzenia (intensywnego używania) lub ograni-

czenia przedsiębiorstwa, albo z powodu prowadzenia ruchu przez personal, dostarczony przez zarząd wojskowy, wówczas należy po ustaniu rekwizycji oznaczyć przez komisję te szkody, jak również w razie niedojścia porozumienia do skutku należące się za nie odszkodowanie.

Co do zarządzonych powyżej ustaleń przez komisję mają zastosowanie postanowienia drugiego i trzeciego ustępu punktu 1. postanowień wykonawczych do § 12, z tą zmianą, że przed powzięciem decyzji wysłuchać należy w razie potrzeby jednego do trzech rzeczoznawców, których wyznaczy Izba handlowa i przemysłowa. O ile wynagrodzenie, co do którego należy się naprzód z rzeczoznawcą umówić, przewyższa stopy wynagrodzenia, ustanowione w ustępie trzecim § 12, rozporządzenia niniejszego, zostanie wynagrodzenie to pokryte przez zarząd wojskowy.

W razie oddania zakładu zarządowi wojskowemu należy kierownictwo tegoż poruczyć oficerowi (urzędnikowi wojskowemu); kierownikiem technicznym należy ustanowić organ fachowy, o ile możliwości dotychczasowego kierownika zakładu.

§ 19.

Wszyscy posiadacze nieruchomości są obowiązani oddać do użytku na czas potrzeby posiadane przez siebie nieruchomości w celu stawiania fortyfikacyj oraz innych budowli wojskowych (objektów), w celu przysposobienia na sposób wojenny miejsc obronnych, w celu budowy mostów, dróg i kolei żelaznych lub wogóle w celu pośredniego lub bezpośredniego poparcia i zabezpieczenia operacji wojennych.

Za używanie nieruchomości płaci się w zasadzie wynagrodzenie, oznaczone przez komisję. Nie płaci się wynagrodzenia za używanie próżnych budynków, nie przynoszących dochodu, zakładów przemysłowych, których się nie utrzymuje w ruchu, wolnych placów, pastwisk lasów i gruntów nieuprawnych, co do tych ostatnich jednak tylko aż do tego czasu, kiedy się je zwykle zaczyna uprawiać.

Nieruchomości oddane do użytku, należy zwrócić napowrót w tym samym stanie, w którym je zabrano. Jeżeli jednak substancya dozna uszkodzenia wskutek użytku, wówczas należy zapłacić za to stosowne od-

szkodowanie. Z tego powodu należy przy obejmowaniu nieruchomości oznaczyć przez komisję ich stan i wartość, zaś przy oddaniu poniesione ewentualnie uszkodzenie.

Jeżeli posiadacz nie zadawalnia się oznaczeniem przez komisję, wolno mu zgłosić swoje roszczenia po myśli § 33.

Prawo własności nieruchomości, które po myśli niniejszego paragrafu oddano do użytku, można nabyć w drodze wywłaszczenia. Do postępowania wywłaszczającego winno się analogicznie zastosować postanowienia ustawy z dnia 18. lutego 1878, Dz. u. p. Nr. 30.

R. w. do § 19 i 20 (zob. niżej pod § 20).

§ 20.

Dla celów, wymienionych w § 19., można odnośnie do budynków żądać oprócz określonego tamże oddania do użytku także oddania do swobodnego rozporządzenia. Swobodne rozporządzenie obejmuje w sobie także prawo zburzenia lub istotnej przemiany budynku.

W miarę potrzeby można także zażądać wywłaszczenia.

Za zwykły użytek płaci się wynagrodzenie po myśli § 19.

Jeżeli oddany budynek został zburzony lub istotnie przemieniony, należy zwrócić wyrządzoną przez to szkodę. Odszkodowanie należy oznaczyć według wartości szacunkowej budynku.

Właściciel może żądać także wykupna własności w drodze wywłaszczenia.

Wartość szacunkową budynków ustala się komisyjnie przed ich objęciem w posiadanie lub zburzeniem. Komisya ta ustala również szkodę, spowodowaną przez zburzenie lub istotną przemianę.

Jeżeli posiadacz nie zadowolnia się ocenieniem komisji, wolno mu dochodzić swego roszczenia po myśli § 33.

Do postępowania wyłączonego winno się analogicznie zastosować postanowienia ustawy z dnia 18. lutego 1878, Dz. u. p. Nr. 30.

R. w. do § 19 i 20.:

1. Przy ustalaniu komisyjnych, przedsięwziętych po myśli §§ 19 i 20, należy stosować przepisy trzech ostatnich ustępów punktu 1. postanowień wykonawczych do § 12.

Komisyja bada stan nieruchomości i oznacza zwyczajną ich wartość; następnie rozstrzyga, czy należy wogóle zapłacić wynagrodzenie po myśli drugiego ustępu § 19 ustawy i ustala w danym razie wysokość wynagrodzenia.

Przy oddaniu nieruchomości w sposób analogiczny ustalić szkodę wynikłą w danym razie bezpośrednio z powodu używania (§ 19), względnie z powodu zburzenia lub istotnej przemiany (§ 20), jakoteż odszkodowanie, jakie ma być zapłacone. Przytem tak samo, jak się to dzieje w wszystkich innych przypadkach, w których według ustawy należy się odszkodowanie, nie powinno się zwracać uwagi na utracony zysk lub uszkodzenia, spowodowane akcjami wojennymi (np. ostrzeliwaniem).

2. Do postępowania w przypadku wyłączenia należy w razie, jeżeli zwłoka grozi niebezpieczeństwem, zastosować postanowienia §§ 40 i 41, ustawy z dnia 18 lutego 1878, Dz. u. p. Nr. 30.

§ 21.

Do kwaterek należy w ogólności zastosowywać postanowienia ustawy, obowiązujące co do kwaterek przejściowego w pokoju; odnoszą się one do wszystkich osób, wymienionych w § 1, oraz do wszystkich zwierząt.

Wynagrodzenie płaci się stosownie do wspomnianych wyżej postanowień ustawowych, o ile zaś te ostatnie nie wstarczają, według wymiaru, który określi się w rozporządzeniu.

W razie potrzeby można zabierać do użytku także ubikacje, wolne od kwaterek w czasie pokoju. Wyjęte od tego są jednak: budynki służące do użytku Dworu Najjaśniejszego Pana i członków Domu cesarskiego, oraz budynki, przeznaczone do użytku tych osób, którym po myśli prawa międzynarodowego przysługuje prawo zakrajowości, następnie niezbędnie potrzebne bu-

dynki lub części budynków, służące bezpośrednio dla celów państwowych, tudzież ubikacje, mieszczące publiczne muzea, galerie sztuki, archiwa i biblioteki oraz ubikacje w klasztorach żeńskich, odpowiadające istotnej potrzebie i odosobnione wewnętrzną klauzurą, wreszcie budynki kolei żelaznych, niezbędnie potrzebne dla ruchu, służącego do celów wojskowych.

Posiadacze wolnych placów, a w braku tychże odpowiednich gruntów, potrzebnych dla oddziałów wojsk do obozowania i do składania materiałów wojennych i zapasów, winni oddać do użytku te place, względnie grunta. Również należy oddać do użytku ubikacje, potrzebne dla pomieszczenia zapasów wszelkiego rodzaju.

Co do wynagrodzenia obowiązują postanowienia § 19., ustęp drugi.

R. w. do § 21.:

1. Osobom, powołanym do świadczeń, spełnianych przy wojsku przez oficerów lub osoby równorzędne, należy się takie pomieszczenie, jak dla gażystów X. klasy rangi, wszystkim innym osobom takie, jak dla szeregowców.

2. Za umieszczenie bydłęcia w stajni lub w stodole, pod szopą lub pod dachem rozpiętym płaci się dziennie 2 h, za umieszczenie owcy lub bydłęcia, przeznaczonego na zaktucie, 1 hal.

3. Czy i jakie wynagrodzenie winno być zapłacone za place (ubikacje), objęte rekwizycją według ostatniego ustępu paragrafu ustawy, należy oznaczyć przez komisję stosownie do przepisów trzech ustępów punktu 1, postanowień wykonawczych do § 12.

§ 22.

Mieszkańców, prowadzących gospodarstwo domowe, można zniewolić do dostarczania pożywienia w naturze osobom, wymienionym w § 1.

Ilość pożywienia określi się w rozporządzeniu.

Posiadacze przedmiotów spożywczych (zwierząt na rzeź) są obowiązani do dostarczenia ich na żądanie.

Zażądać tego można za pośrednictwem gminy, którą można zniewolić do dostawy na miejsce przeznaczenia.

Dostarczenia bydła przeznaczonego do chowu, oraz bydła dojnego można żądać tylko wyjątkowo.

Za pożywienie w naturze i za przedmioty spożywcze należy się wynagrodzenie, które się określi w rozporządzeniu: za podstawę tegoż wynagrodzenia należy brać przeciętne ceny targowe, ustalone dla miesięcy października, listopada i grudnia poprzedniego roku, doliczając dodatek w wysokości jednej trzeciej części tych cen.

O ile w czasie trwania powinności wojennych stwierdzi się istotną podwyżkę lub spadek tych cen targowych, ustanawia się ponownie na tej podstawie stopy wynagrodzenia, przyczem jednak nie dolicza się dodatku.

R. w. do § 22.:

1. Przy pożywieniu w naturze (pożywieniu na kwaterach) wynosi cała porcja dzienna, należąca się człowiekowi:

700 gramów chleba,

2 porcje kawy, z których każda składa się z 20 gramów palonych ziarenek kawy i 25 gramów cukru,

400 gramów świeżego mięsa wołowego,

140 gramów jarzyn (ryżu, krup, kaszki pszennej, owoców strączkowych, jagieł, kaszy tatarskiej, suszonych potraw mącznych),

przyprawy (30 gramów soli, 0,5 grama pieprzu lub papryki, 20 gramów świeżej zieleniny do zupy, 2 centylitry octu, 20 gramów tłuszczu, 5 gramów cebuli lub czosnku) i 50 centylitrów wina lub $\frac{2}{3}$ litra piwa.

Każde jedzenie winno składać się:

śniadanie z jednej porcji kawy,

obiad z przyrządzonej całej porcji mięsa i połowy porcji jarzyny oraz z połowy porcji napojów,

wieczerza z przyrządzonej połowy porcji jarzyn oraz połowy porcji napojów.

Porcja chleba przypada na śniadanie, obiad i wieczerzę, drugiej porcji kawy można żądać do obiadu lub do wieczerzy, również można żądać porcji mięsa po połowie do obiadu i do wieczerzy.

Na pożywienie w naturze można żądać tylko tego, czego używa się zwyczajnie w danej miejscowości lub w odnośnem gospodarstwie domowem; jeżeli tedy niema do dyspozycji poszczególnych artykułów, należących do porcji dziennej,

można w zamian za nie dostarczyć innych używanych w miejscu artykułów o takiej samej wartości. Gmina winna dołożyć starania, aby żądane pożywienie w naturze (pożywienie na kwaterach) było przyrządzane na czas oznaczony. Jeżeli wojsko obozuje, natenczas gmina ma wydać zarządzenie, aby pożywienie przynoszono do obozu, albo żołnierze będą prowadzeni oddziałami tam, gdzie pożywienie przygotowano.

Wynagrodzenie za pożywienie w naturze wynosi, a mianowicie:

za całą porcyę dzienną	1 K 53 h
za śniadanie	— „ 21 „
za obiad z całą porcyą	— „ 99 „
za obiad z połową porcyi mięsa	— „ 72 „
za wieczerzę z połową porcyi mięsa	— „ 60 „

Wynagrodzenie za artykuły żywności oraz wynagrodzenie za żywe bydło, przeznaczone na rzeź i zakłucie, ustanowione jest w załączniku I.; wynagrodzenia te obowiązują tylko o tyle, o ile nie da się uzyskać na podstawie dobrowolnego porozumienia cen niższych.

3. Na rzeź będzie się żądało z reguły bydła rogatego. Woły i krowy należy dostarczać o ile możności w wieku ponad 3 lata, w każdym razie nie poniżej dwóch lat; jeżeli żądaniu dostarczenia bydła rogatego nie można wyjątkowo uczynić zadość albo można tylko w części, natenczas zamiast jednego bydła dostarczyć należy 10 owiec albo 10 kóz, albo 5 świń. Bydła przeznaczonego do chowu i bydła dojnego można żądać na rzeź tylko w tych nie dających się uniknąć przypadkach wyjątkowych, w których zapotrzebowania bydła rzeźnego nie można pokryć na czas w inny sposób. Przytem wolno dopiero w przypadku ostatecznym sięgnąć po zwierzęta, należące do trzód zarodowych lub stowarzyszeń mających na celu utrzymywanie stadnin, tak samo po zwierzęta, przeznaczone do chowu, a zakupione lub premiowane przy pomocy subwencji państwa lub kraju. Dobrze wypróbowane matki tudzież buhaje i byki do chowu, jak również świnię, należące do stacyi hodowli świń i zwierzęta z daleko posuniętą ciężarnością są bezwarunkowo uwolnione od rekwizycyi.

Zwierzęta opasowe będą przyjmowane tylko na pokrycie potrzeby miejscowej. Wukluczone od przyjęcia są: buhaje, bawoły, następnie zwierzęta nie zupełnie zdrowe, bardzo chude i bardzo zmęczone, wreszcie bydło z okolic, w których panuje zaraza.

Za zwierzęta, przyjęte na rzeź, płaci się wynagrodzenie według stwierdzonej żywej wagi.

§ 23.

Posiadacze artykułów, używanych na paszę, obowiązani są do dostarczenia potrzebnej paszy.

Można żądać od gminy skoszenia, zebrania oraz dostawienia paszy.

Dla użytku zwierząt można także zabierać pastwiska.

Za spotrzebowaną paszę płaci się wynagrodzenie, oznaczone według obu ostatnich ustępów § 22. Za trawę lub płody polne, dostarczone w celu karmienia zwierząt, oraz za łąki oddane na paszę (wyjątkowo pola uprawne) płaci się wynagrodzenie na podstawie oceny przez znawców według pospolitej wartości, jaką płody miałyby w czasie żniw; za właściwe pastwiska płaci się zwyczajne w danem miejscu pasne.

R. w. do § 23.:

1. W razie obejmowania rekwizycją artykułów używanych na paszę, należy mieć wzgląd na to, aby dostawca paszy mógł utrzymać własny stan bydła.

Paszy żąda się według wagi. Jeżeli nie ma owsa, siana i słomy, należy w zamian za to dostarczyć używanych w miejscu surrogatów o równej wartości.

2. Ocenienie, przewidziane w ostatnim ustępie paragrafu ustawy, ma w obecności reprezentanta gminy przeprowadzić rzeczoznawca, którego wyznaczy polityczna władza powiatowa. Z dokonania oceny winien reprezentant gminy spisać protokół, który ma także podpisać rzeczoznawca i przesłać go politycznej władzy powiatowej. Co do rzeczoznawcy ma zastosowanie punkt 2. postanowień wykonawczych do § 15.

§ 24.

Dla celów, określonych § 1., można także żądać od posiadaczy innych wojennych środków pomocniczych, oddania tych środków do użytku przejściowego albo odstąpienia ich w zupełności.

Za zabranie przedmiotów tego rodzaju należy się wynagrodzenie, za uszkodzenie ich zaś odszkodowanie

według pospolitej wartości, którą winni oznaczyć znawcy.

Umowy o dostawy, zawarte przez posiadaczy zapasów z zarządem wojskowym, nie zwalniają wcale od zobowiązania do powinności wojennej.

R. w. do § 24.:

1. Oprócz świadczeń rzeczowych, wymienionych szczegółowo w ustawie względnie w postanowieniach wykonawczych, można rekwizycją objąć także wojenne środki pomocnicze, jak np. surowce, półfabrykaty, wyroby fabryczne, materiały budowlane i narzędzia, materiały potrzebne do ruchu i wyposażenia oraz środki lecznicze. Wyłączone są jednak takie przedmioty, które mogą być wykorzystane na cele wojenne tylko pośrednio, t. j. przez użycie ceny uzyskanej z ich sprzedaży, jakoto papiery wartościowe, przedmioty sztuki i t. p.

2. O ile nie można uzyskać w drodze dobrowolnego porozumienia cen niższych, należy płacić wynagrodzenie za artykuły, oznaczone w załączniku II. według podanych tamże stóp wynagrodzenia a za artykuły, nadające się do ustalenia cen jednolitych, według cen ustanowionych stosownie do postanowień wykonawczych do § 18, punkt 2. zaś za artykuły, zabrane z aptek cywilnych, według taks, obowiązujących przy zakupie dla potrzeby szpitali i zakładów dobroczynnych. Celem ustalenia wartości pospolitej innych przedmiotów, ustalenia wynagrodzenia względnie odszkodowania wyznacza polityczna władza powiatowa o ile możliwości w porozumieniu z władzą wojskową rzeczoznawcę w tych przypadkach, w których porozumienie dobrowolne nie przyjdzie do skutku. Jeżeli będzie chodziło prawdopodobnie o wynagrodzenie wyższe niż 1.000 K, należy do oceny powołać reprezentanta władzy skarbowej. Co do sporządzania i przesyłania protokołu w sprawie oceny, tudzież co do rzeczoznawcy obowiązują postanowienia wykonawcze do § 23.

§ 25.

Gmina winna objąć pieczę nad osobami chorem i lub zwierzętami chorem i, niedotkniętymi jednak chorobą zaraźliwą, których nie można przewieźć do wojskowego lub cywilnego zakładu leczniczego.

Można także zniewolić gminy do oddania istniejących już szpitali gminnych do rozporządzenia albo do urządzenia i oddania do użytku szpitali dla nagłej po-

trzeby. Gminy są także obowiązane do utrzymywania w dobrym stanie budynków szpitalnych i ich urządzeń i winny oddać do rozporządzenia potrzebne dla chorych środki żywności, napoje, przybory lekarskie i szpitalne, tudzież pożywienie dla personelu nadzorczego oraz przeznaczonego do pielęgnowania a wreszcie także materiały na opał i do oświetlenia.

Koszta pożywienia i pielęgnacji chorych osób i zwierząt zwraca się według zasad, obowiązujących w czasie pokoju.

§ 26.

Gminy są obowiązane do przyjęcia przedmiotów, oddanych im przez zarząd wojskowy do przechowania. Odnośnie do przechowania ma gmina obowiązki i prawa przechowawcy.

Za przechowanie przedmiotów, należących do państwa, nie płaci się wynagrodzenia, tylko zwraca się nieuniknione wydatki w gotówce.

Władza polityczna może zarządzić sprzedaż przedmiotów, wziętych pod dozór, jeżeli dozór nad nimi łączy się z niestosunkowo wielkimi kosztami albo jeżeli przedmioty te ulegają zepsuciu. Uzyskaną cenę kupna należy oddać najbliższej władzy wojskowej.

§ 27.

W zasadzie postanawia Minister obrony krajowej, w jakim zakresie, kiedy i gdzie powstaje zobowiązanie do powinności wojennych.

W przypadkach nagłych mogą komendanci wojskowi (władze wojskowe) skierować żądanie wprost do władz politycznych, w przypadkach zaś nadzwyczajnych bezpośrednio do gmin, wskutek czego władze polityczne, względnie gminy wydają zarządzenia w celu dostarczenia powinności wojennych.

W razie koniecznej potrzeby, można powinności, potrzebnych bezwarunkowo, żądać wprost od zobowiązanego do powinności.

R. w. do § 27.:

1. Do żądania wprost od zobowiązanego mają prawo także komendy żandarmeryi.

Świadczeń wojennych, potrzebnych dla celów siły zbrojnej państwa sprzymierzonego, jakoteż personalu, wspomnianego w ustępie drugim § 1, ustawy, mogą żądać tylko komendy (władze) wojskowe własnej siły zbrojnej lub komendy żandarmeryi.

Poszczególne osoby mają prawo żądać powinności wojennych tylko na podstawie pisemnego upoważnienia, udzielonego przez uprawnioną do żądania komendę (władzę).

Świadczeń wojennych należy żądać w drodze pisemnej. Żądania te winne podawać przedmiot i zakres świadczenia, miejsce i czas dostawy, jakoteż imię i nazwisko, stopień, oddział wojskowy (komendę, władzę, zakład) żądającego.

2. W razie rekwizycyi wozów lokalnych winno postępowanie komisyjne i ocenianie odpaść bezwarunkowo, przy wszystkich innych świadczeniach, żądanych wprost od gminy lub od posiadacza wówczas, jeżeli spełnienie tych świadczeń jest szczególnie naglące.

§ 28.

Minister obrony krajowej rozdziela żądane powinności wojenne na kraje, polityczne władze krajowe rozdziela ją na powiaty, zaś polityczne władze powiatowe na gminy.

Żądane powinności wojenne należy nakładać na odpowiednio wielki obszar, o ile można to uczynić bez narażania wojskowego interesu na niebezpieczeństwo oraz bez znacznej nadwyżki kosztów, tudzież należy rozdzielać powinności te, o ile możności równomiernie, stosownie do możliwości świadczenia krajów, powiatów politycznych i gmin, biorąc przytem na wzgląd odnośnie do każdej osoby, obowiązanej do świadczeń, możność jej egzystencyi.

§ 29.

Gminy mogą pełnienie powinności wojennej zlecać albo osobom zobowiązanym albo przyjętym przedsiębiorcom.

§ 30.

Władze polityczne i zwierzchności gminne mogą zniewalać do wykonania powinności wojennej także zapomocą środków przymusowych, w razie wzbrania się przed ich wykonaniem lub ich zaniechania i mogą w tym celu, w razie potrzeby, żądać także asystencyi wojskowej.

Jeżeli odnośnym żądaniom nie uczyni się zadość w należytym czasie albo nie w żądanym rozmiarze i gdyby wogóle nie można było skorzystać z współdziałania władz politycznych lub gmin, wówczas może wojsko żądać świadczenia wprost bez pośrednictwa tych władz i gmin, a w razie wzbrania się lub oporu pod odpowiedzialnością odnośnego komendanta wymusić to świadczenie lub w razie nieobecności posiadacza je zarekwirować; w tym przypadku komendant winien, o ile możności, przybrać mężów zaufania.

§ 31.

W przypadkach wątpliwych lub w razie zażalenia rozstrzygają o zobowiązaniach władze polityczne, w ostatecznej zaś instancyi Minister obrony krajowej.

Odwołanie nie ma skutku odraczającego.

§ 32.

Wynagrodzenie za świadczenia, dostarczone na zasadzie niniejszej ustawy, oraz odszkodowanie za poniesioną szkodę należy, o ile możności, płacić w gotówce. O ileby nie można było natychmiast uiścić zapłaty, należy piśmiennie pokwitować spełnienie powinności wojennej. Na zasadzie tego kwitu może świadczący dochodzić swego

roszczenia po myśli § 33., o ile zapłaty nie uskutecz-
czono już wcześniej.

R. w. do § 32.:

1. O ile wypłat w gotówce nie uskutecznią się na podsta-
wie wykazów należitości, winien potwierdzić je odbiorca pi-
semnie, a odnośny kwit podpisać o ile możności także naczelnik
gminy.

2. Świadczenia, za które nie uiszczono zapłaty w gotówce
lub odszkodowania, które w gotówce nie pokryto, należy po-
twierdzać zapomocą poświadczeń. Poświadczenie ma być wy-
dane uprawnionemu ewentualnie za pośrednictwem naczelnika
gminy; odpis poświadczenia należy przechować.

3. W celu wypłaty należących się kwot trzeba poświad-
czenia za pośrednictwem gminy przedłożyć właściwej polity-
cznej władzy powiatowej.

Ta ostatnia winna te poświadczenia, które zawierają już
daty, potrzebne w celu likwidacyi, a więc w szczególności ozna-
czenie wartości świadczenia, przesłać wraz ze spisem wprost
do Ministerstwa wojny. Wypłata następuje w drodze polity-
cznych władz powiatowych; w tym celu winne one zatrzymać
odpis wspomnianego powyżej spisu.

§ 33.

O ile nie zapłacono po myśli § 32. wynagrodzenia
za powinność wojenną lub odszkodowania za wyrzą-
dzoną szkodę albo o ile świadczący powinność nie zgła-
dza się na przyznane wynagrodzenie lub odszkodowa-
nie, ma on prawo zgłosić swoje roszczenia pisemnie lub
ustnie u właściwej zwierzchności gminnej w ciągu sze-
ściu miesięcy od dnia, w którym ogłoszono po myśli
§ 2. ustanie zobowiązania do powinności wojennych.

Tak samo należy postępować w razie zgłaszania
lub wykazywania roszczeń o zaopatrzenie, podniesio-
nych na zasadzie § 8., tudzież przy badaniu tych zgło-
szeń i wydawaniu co do nich orzeczeń.

W sprawie zgłoszonych roszczeń prowadzą docho-
dzenia komisye powiatowe, ustanawiane dla powiatów
politycznych; ponowne rozpatrzenie operatów należy do
komisyi krajowych, które po sprostowaniu ich i rozpa-

trzeniu przedkładają je wraz z protokołami swoich obrad Ministrowi obrony krajowej. Orzeczenie ostateczne wydaje komisya, utworzona z zastępców Ministerstwa wojny, Ministerstwa obrony krajowej i Ministerstwa skarbu, do której w danym razie należy przybrać zastępców interesowanych Ministerstw.

Komisya powiatowa składa się:

- a) z starosty (burmistrza) lub tegoż zastępcy jako przewodniczącego;
- b) z dwóch członków reprezentacji powiatowej tam, gdzie one istnieją, w przeciwnym razie z dwóch mężów zaufania, wybieranych przez naczelników gmin w powiecie (przez reprezentację miasta);
- c) z urzędnika skarbowego;
- d) z przedstawiciela wojskowości i
- e) protokolanta.

Komisya krajowa składa się:

- a) z namiestnika (prezydenta kraju) lub tegoż zastępcy jako przewodniczącego;
- b) z marszałka krajowego lub tegoż zastępcy i z członka wydziału krajowego;
- c) z radcy namiestnictwa (radcy rządu krajowego) jako sprawozdawcy;
- d) z reprezentanta krajowej dyrekcji skarbu (władzy skarbowej);
- e) z reprezentanta właściwej wojskowej komendy terytorialnej i z reprezentanta odnośnej intendatury korpusu w celu przestrzegania interesów wspólnego etatu wojskowego; wreszcie
- f) z protokolanta.

R. w. do § 33.:

1. Termin, ustanowiony w ustępie pierwszym paragrafu ustawy, nie wyklucza prawa wystąpienia z odnośnemi roszczeniami jeszcze przed ogłoszeniem ustania zobowiązania do powinności wojennych.

Właściwą do zgłoszenia u niej roszczenia po myśli § 33. ustawy jest ta zwierzchność gminna, w której okręgu w ostatnim czasie znajdował się stale przedmiot świadczenia wojen-

nego, powołany do świadczeń wojennych miał swoje miejsce zamieszkania lub przebywają pozostali po nim członkowie rodziny.

Jeżeliby podania nadeszły do gminy, która nie jest właściwą, albo wprost do wyższej instancji, należy przesłać je z urzędu do właściwej zwierzchności gminnej.

2. Zwierzchność gminna winna zbadać zgłoszone roszczenia co do istnienia warunków § 33, ustęp 1, ustawy i po przeprowadzeniu potrzebnych dochodzeń przesłać odnoszące się do zgłoszonych roszczeń podania (protokoły) jaknajrychlej politycznej władzy powiatowej celem przedłożenia ich komisji powiatowej. Jeżeliby przy badaniu zgłoszeń okazało się, że postępowanie (ustalenia przez komisję lub rzeczoznawców), zarządzone w podanych powyżej przepisach wogóle jeszcze nie zostało przeprowadzone, wówczas winna polityczna władza powiatowa przeprowadzić najpierw to postępowanie.

§ 34.

Wynagrodzenie za powinności wojenne i odszkodowanie za wyrządzone szkody, jakoteż wydatki, spowodowane roszczeniami o zaopatrzenie osób, powołanych do pełnienia usług osobistych, obciążają wspólny etat wojskowy.

Wydatki, spowodowane roszczeniami o zaopatrzenie osób osieroconych przez śmierć powołanych do pełnienia usług osobistych, obciążają fundusz taks wojskowych. Na wsparcie potrzebujących pomocy rodzin osób powołanych używa się funduszy państwowych.

§ 35.

Podania, protokoły, załączniki i inne dokumenta, odnoszące się do powinności wojennych i roszczeń, powstających z tego tytułu, są wolne od stempli i nalezytości.

§ 36.

Gminy są obowiązane do współdziałania przy wykonaniu niniejszej ustawy.

§ 37.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Załącznik I. do § 22.

Stopy wynagrodzenia

za artykuły żywności i żywe bydło, przeznaczone na rzeź i zakłucie.

Artykuły żywności		Wynagrodzenie		
		za	K	h
Chleb i pasza	Pszenica		31	—
	Żyto		22	—
	Poślad		24	50
	Jęczmień		19	10
	Owies		19	—
	Kukurydza		18	—
Wyka		17	50	
Mąki	Mąka do pieczenia chleba pszen- nego	q	43	—
	Mąka do pieczenia chleba żyt- niego		33	—
	Mąka do pieczenia sucharów pszennych		44	—
	Mąka pszenna do gotowania		46	—
	Mąka kukurydziana do goto- wania		30	70
Gotowy chleb (u- żywany w kraju)	Chleb pszenny		—	41
	Chleb żytni	kg	—	37
	Chleb mieszany		—	39
Suche jarzyny	Ryż		46	—
	Krupy		40	—
	Grys		54	—
	Groch (fasola)		37	—
	Soczewica		70	—
	Groch		45	—
	Groch łuskany	q	55	—
	Jagły		44	—
	Hreczka		32	—
	Tarhonya		1	10
	Inne suszone potrawy mączne		1	15
	Makaron	kg	1	20

Artykuły żywności		Wynagrodzenie			
		za	K	h	
Świeże jarzyny	Ziemniaki	q	8	—	
	Inne świeże jarzyny (kapusta, rodzaje kielu, buraki itd.) . . .		—	22	
	Kwaśna kapusta i kwaśne buraki	kg	—	24	
Użytki i zaprawy	Kawa, alona	q	320	—	
	Herbata		9	—	
	Kakao	kg	4	—	
	Cukier w głowach		80	—	
	Cukier w kostkach	q	81	50	
	Sól		26	—	
	Pieprz		3	—	
	Papryka		3	—	
	Kminek	kg	1	50	
	Zielenina do zupy (suszona) . . .		2	—	
Cebula		—	16		
Czosnek		—	50		
Napoje, ocet i oliwa	Wino	l	1	—	
	Piwo (łącznie z opłatami auto-nomicznymi)	hl	30	—	
	Wódka		1	40	
	Rum		2	50	
	Koniak	l	4	—	
	Ocet		—	20	
	Oliwy do jedzenia		1	50	
Mięso, tłuszcz, ser	Żywe bydło rzeźne z wyjątkiem bydła do chowu i dającego mleko	Woly, krowy, byki	q	90	—
	Żywe bydło przeznaczone na zakłucie	Owce	żywej wagi	60	—
		Swinie		120	—
		Kozy		60	—
		Cielęta		120	—
	Świeże mięso w stanie wysrółowanym	Wołowina	q	180	—
		Baranina		140	—
Wieprzowina			160	—	

Artykuły żywności		Wynagrodzenie		
		za	K	h
Mięso, tłuszcz, ser	Swieże mięso w stanie wysróto- wanyin	Kozina	120	—
		Cielęcina	180	—
	Mięso wędzone	250	—	
	Salami	q	450	—
	Inne dające się przechowywać			
	kielbasy	320	—	
	Ślonina	200	—	
	Smalec świński	200	—	
	Masło	3	50	
	Ser	kg	2	50
Pasza	Siano	9	—	
	Krupy owsiane	24	—	
	Krupy jęczmienne	23	—	
	Krupy kukurydziane	q	21	—
	Otręby	12	—	
	Słoma	5	—	

Załącznik II (do § 24)

Stopy wynagrodzenia

za materiał na opał, do oświetlenia i do wytwarzania ruchu.

Materiał na opał, do oświetlenia i do wytwarzania ruchu	Twarde drzewo opałowe	m ³	12	50
	Miękkie drzewo opałowe		11	—
	Węgiel kamienny		3	—
	Węgiel drzewny		14	—
	Koks	q	4	—
	Nafta		30	—
	Olej do palenia	kg	1	—
	Benzyna	q	60	—
	Spirytus (90-stopniowy)	l	—	60
	Olej do motorów		—	95
	Tłuszcz spoisty		—	80
	Olej do maszyn	kg	—	60
	Karbid		—	60

3.

ROZPORZĄDZENIE CESARSKIE

z dnia 9 stycznia 1915,
którem wydaje się postanowienia uzupełniające do ustawy z dnia 26. grudnia 1912 r., Dz. u. p. Nr. 236, dotyczącej powinności wojennych.

(Dz. u. p. Nr. 7, wydany i rozesłany dnia 12 stycznia 1915 r.)

wraz z Rozporządzeniem Ministerstwa obrony krajowej z dnia 10. stycznia 1915, którym w porozumieniu z Ministerstwem wojny i innymi Ministerstwami wydaje się postanowienia wykonawcze do rozporządzenia cesarskiego z dnia 9. stycznia 1915, Dz. u. p. Nr. 7, w sprawie postanowień uzupełniających do ustawy z dnia 26. grudnia 1912, Dz. u. p. Nr. 236, dotyczącej powinności wojennych.

(Dz. u. p. Nr. 9 wydany i rozesłany dnia 12 stycznia 1915 r.).

Na zasadzie § 14. ustawy zasadniczej z dnia 21. grudnia 1867, Dz. u. p. Nr. 141, postanawiam, co następuje:

§ 1.

Co do pojazdów i zwierząt, obejmowanych rekwizycją na zasadzie §§ 10. i 11. ustawy z dnia 26. grudnia 1912, Dz. u. p. Nr. 236, można żądać także zupełnego ich oddania za uiszczeniem wartości, jaką miały w chwili objęcia rekwizycją.

Jeżeli żąda się zupełnego oddania dodatkowo (§§ 10., 11. i 12. wspomnianej ustawy), wówczas należy kwoty wynagrodzenia, przypadające za użytkowanie,

wliczyć do sumy, którą ma się zapłacić za zupełne oddanie.

R. w. do § 1.:

W tych przypadkach, w których nie ma wykazów oszacowania i nie można stwierdzić wartości w chwili odebrania na podstawie dowodów bez zarzutu, należy ułożyć się co do ceny odebrania, przyczem jednak nie wolno przekroczyć ceny, zwyczajnej w miejscu w chwili odebrania, względnie tam, gdzie nie ma warunków dla wyśledzenia takiej ceny, ceny przeciętnej według wyników oszacowania, dokonanego komisyjnie w gminach sąsiednich.

§ 2.

Wykonaniem niniejszego rozporządzenia cesarskiego, które wchodzi w życie z dniem obwieszczenia, zajmie się Mój Minister obrony krajowej w porozumieniu z Moim Ministrem wojny i innymi interesowanymi Ministrami.

R. w. do § 2.:

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie równocześnie z rozporządzeniem cesarskim z dnia 9. stycznia 1915, Dz. u. p. Nr. 7.

BIBLIOTEKA
UMCS
LUBLIN

Biblioteka Uniwersytetu
MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ
w Lublinie

A 19882

BIBLIOTEKA U. M. C. S.

Do użytku tylko w obrębie
Biblioteki

1000171958